

NORDISKE

4 - DECEMBER 2025

FORENINGEN
NORDEN
Meget mere NORDEN

Sofie Gråbøl:
Anede ikke, hvad
jeg havde gang i

Nordic Noir:
Her er opfinderen

Norden slog
til i Japan

At få Nobelprisen:
**En tid før
- en tid efter**

Interview med norske Jon Fosse

Nordisk samarbejde skal op i et helt andet gear

Uanset politiske meningsforskelle kan de fleste af os nok enes om, at vores samfund skal være robust, så vi kan håndtere fremtidige udfordringer og trusler. Fortsat velstand, en tilstrækkelig energiforsyning, håndtering af klimaudfordringerne, et bæredygtigt miljø samt ikke mindst sikkerhed, så vi kan bevare et frit samfund med de værdier, vi har bygget op.

Men verden er i opbrud, og intet af det er sikkert. Vi skal vise rettidig omhu for at opnå det robuste samfund. Den internationale retsorden er i opløsning. Der er krig i Europa. Vi er allerede i en klimakrise. USAs og Kinas konkurrencedygtighed og stærke økonomier sætter vores velstand under pres.

Sidste års rapport fra den tidligere direktør for Den Europæiske Centralbank, Mario Draghi, taler sit tydelige sprog om, at det haster med, at vi i Europa styrker vores konkurrenceevne, hvis vi skal bevare vores velstand. Og vi skal på alle områder sætte os i stand til at klare os selv. Det er også kun derved, at vi geopolitisk kan agere selvstændigt og med styrke.

Norden har som en del af Europa et ansvar og en interesse i at bidrage. Og

Lars Barfoed i debat om Norden og EU på skibet Lilla Dan i Allinge Havn under Folkemødet i år. Meddebattør er Thomas Jensen, adm. dir., Milestone Systems. Foto: Esben Ørberg.

skulle det ske, at EU ikke er i stand til at handle i det omfang og tempo, som der er brug for, så har vi i Norden til sammen styrke til at stå imod de udfordringer og trusler, vi kan risikere, hvis vi vel at mærke i tide rykker tættere sammen. Så kan vi være rollemodel for resten af Europa.

Og meget tyder da også på, at der både i civilsamfundet, erhvervslivet og

politisk er stor forståelse for vigtigheden af, at vi står tættere sammen i Norden. Et fingerpeg om det er den positive medlemsfremgang, vi i Foreningen Norden oplever nu. Det kan I læse mere om i i artiklen 'Nordisk fællesskab omsider i vækst'.

Lars Barfoed, formand

Foreningen NORDEN

Vandkunsten 12,
1467 København K.
Telefon: 35 42 63 25,
mail: landskontoret@foreningen-Norden.dk,
www.foreningen-norden.dk

Landsformand: Lars Barfoed

Generalsekretær: Christian Lagoni

Protector:

H.M. kong Frederik X

NORDISKE – foreningens magasin

Redaktion: Esben Ørberg,
ansvarshavende redaktør,
Telefon: 27 25 80 40,
redaktion@foreningen-norden.dk.

Grafisk tilrettelæggelse:

Pia Alø Visser, Stibo Complete.

NORDISKE udkommer i marts, juni, september og december. Næste nummer udkommer den 10. marts.

ISSN: 0901-4950.

Tryk: Stibo Complete a/s.

Forsidefoto: Nobelpristager Jon Fosse fotograferet på sin foretrukne Kaffistova i Oslo af Frederik Sandberg, TT/Ritzau/Scanpix.

Medlemskab: Du bliver medlem for 315,- om året, 410,- for en husstand, 215,- for pensionist og 260,- for pensionistpar.

Skriv til os. Se vores adresse til venstre her på siden. Eller meld dig direkte ind:

www.foreningen-norden.dk/medlemsformer-og-kontingenter/

Hun gjorde Norden verdensberømt – uden at ane det

Ifølge skuespilleren Sofie Gråbøl prikkede tv-serien 'Forbrydelsen' 'hul på fostervandet til nordiske serier' internationalt. Men det tog sin tid, før hun opdagede, at hun selv spillede hovedrollen i en helt ny krimi-genre, Nordic Noir. Vi opruller opdagelsen af Nordic Noir.

- Norden er som et hus med fløje, hvor man går ud og møder forskellige grene af familien, som nok er forskellige fra en selv, men alligevel velkendte. Det er en smuk opdagelse hver gang.

Sofie Gråbøls hyldestlignende karakteristik af Norden baserer sig på mere professionel erfaring, end de fleste kan opbyde. Hun har medvirket i en lang række nordiske film og tv-serier, så mange, at Foreningen Norden i Norge tilkendte hende Nordens Sprogpris i 2018.

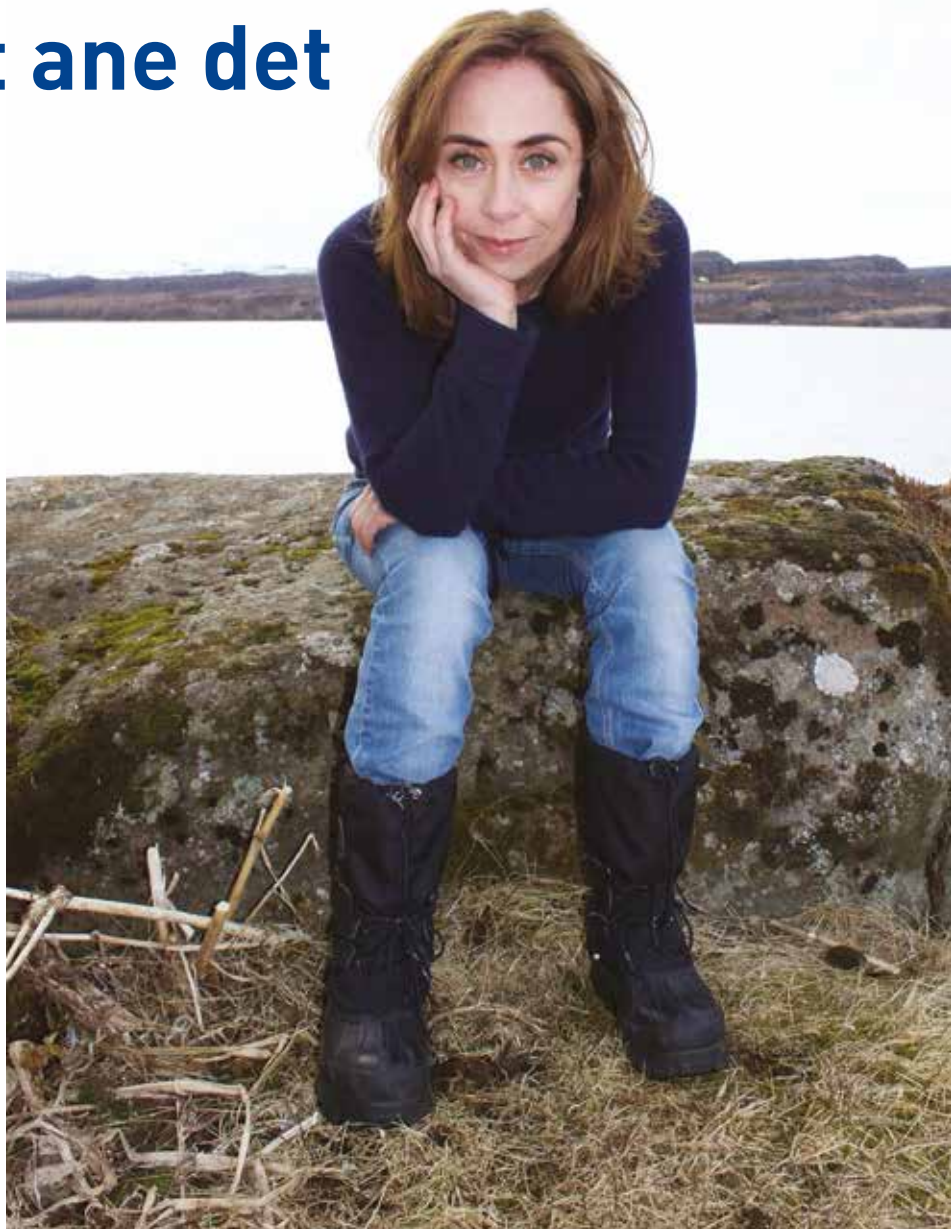
Men frem for alt var hun som Sarah Lund i 'Forbrydelsen' banebrydende for den krimigenre, som senere kom til at hedde Nordic Noir – og i det hele taget blev 'Forbrydelsen' starten på en overvældende interesse for de nordiske lande.

- Det var jo ikke kun den færøske sweater. Den blev nærmest et symbol på nordiske hjem, nordisk arkitektur og sprog, som med ét blev genstand for international interesse. Sådan er det jo, når vi udveksler fortællinger. Så udveksler vi også identitet – ved at vise, hvem vi er, siger hun i dag, 14 år efter BBC-premieren.

Tog undertekster til sig

'Forbrydelsen' prikkede med Sofie Gråbøls ord 'hul på fostervandet til nordiske serier'.

- Da 'Broen' og 'Borgen' senere kom på banen, var der allerede en åben dør. De engelsktalende havde accepteret undertekster for første gang nogensinde. Da først den bom var lagt ned, blev der skabt en varig mulighed for de nordiske udtryk, siger hun og nævner, at Nordens Sprogpris gjorde hende vældig stolt.

- Jeg betragter mig som modtager af prisen på 'Forbrydelsen's vegne. Det var via serien og min karakter, at der kom stor bevågenhed for dansk og nordisk kultur i udlandet.

Du fik ikke bare prisen for 'Forbrydelsen'. Faktisk allermest for ikke at tage dig af landegrænser, når du vælger opgaver, som juryen udtalte.

- Jamen, det gør jeg heller ikke! Jeg arbejdede sammen med den norske skuespiller Pål Sverre Hagen på serien 'Dag & Nat', hvor vi talte på vores eget sprog. Det gik fint! Bare vi anstrenger os lidt, så opdager vi, at det kilderer at møde nye kol-

Sofie Gråbøl i et stille øjeblik under optagelserne til den britiske tv-dramaserie, 'For-titude'. Her på Island fandt man områder, som minder om Svalbard, hvor serien foregår. Foto: privat.

Efter tildelingen af Nordens Sprogpris i 2018 er Sofie Gråbøl på besøg hos juryens formand, stortingets præsident Tone Wilhelmsen Trøen - til venstre for Gråbøl. De flankeres af bl.a. Danmarks ambassadør i Norge, Jarl Frijs-Madsen, til venstre (som læserne kan møde i en helt anden sammenhæng på side 22) og til højre af Foreningen Norden Norges generalsekretær, Espen Stedje. Foto: Peter Mydske, Stortinget.

leger, som allerede er velkendte professionelt og personligt, fordi vi er nordiske. Det er den nordiske følelse, som slår igennem. Jeg bliver simpelthen lykkelig over at få nordiske roller, og jeg vil meget gerne arbejde mere i Sverige og Norge.

Det virker som om, at du nærmest uforvarende kom til at sætte skub i den bølge, som senere kom til at hedde Nordic Noir?

- Det er helt rigtigt. Serien var ikke skabt med udlandet for øje og første gang den blev vist på BBC, var det klokken 22 på en hverdag. Jeg var virkelig langsom til at fatte, at 'Forbrydelsen' fængede så bredt i England, Holland, Australien og mange andre steder. Selvom jeg blev ringet op af flere engelske journalister, havde jeg for travlt med teater til at opfatte, hvad der var på vej. Det dæmrede dog lidt, da en kvindelig journalist fra en stor engelsk avis nærmest bebrejdede mig, at jeg næppe var klar over, hvor populær 'The Killing' (den engelske titel, red.) var derovre.

Et lille land slog igennem

- Det gik dog først for alvor op for mig, da vi vandt en BAFTA fra Det Britiske Filmakademi, og jeg sad til overrækkelsen sammen med manuskriptforfatter Søren Sveistrup og produktionsleder Piv Bernth. Det var en storslået oplevelse som dansker og dansksproget at komme op på scenen. Vi er jo så lille et land og er vant til andre sprog, fordi vi

ikke er selvforsynende med kultur. Derfor har vi et stort udsyn mod britisk og europæisk filmkunst. Men nu gik kommunikationen pludselig den anden vej. Nu var det os og vores sprog, der slog igennem.

Hvorfor tror du, at gennembruddet blev så banebrydende?

- Englænderne har altid elsket krimier og 'Forbrydelsen' var både klassisk, tilgængelig og tro mod genren - og samtidig banebrydende. Dertil kommer Søren Sveistrups valg om, at alle 20 afsnit handlede om ét mord. Det sænkede tempoet og fortællerammen gjorde, at man kunne fordybe sig. Noget englænderne ikke var så vant til i tv på den tid.

- 'Forbrydelsen' bragte nordiske kendetegn i dramatik på banen. Det er nære, medmenneskelige fortællinger. I Norden er vi ikke meget for store armbevægelser, store følelser som udbasuneres. Vi er mere til det relaterbare og er vel nok også ret blufærdige. I hvert fald danskere. Men disse kendetegn slog altså an ude i verden, godt hjulpet af en virkelig god fortælle-mæssig ramme.

- Vi fik bragt nordisk kultur ud i verden med 'Forbrydelsen', efterfulgt af serier som 'Broen' og 'Borgen'. Alle kulturer er en afspejling af kollektiv erfaring, et blik på verden, på livet. Det er fantastisk at kunne være med til sådan en kulturudveksling, især når den virkelig fænger, siger Gråbøl.

eø

Manden der opfandt begrebet Nordic Noir

Globalt er begrebet Nordic Noir kendt af mange som en særlig genre indenfor krimilitteratur, der næres af de nordiske samfunds melankoli, kritiske socialrealisme og skyggesider. Vi taler med ophavsmanden til det verdenskendte begreb.

Jakob Stougaard-Nielsen havde undervist i dansk på University College, UCL, i London i et par år, da han i 2009 gjorde en opdagelse.

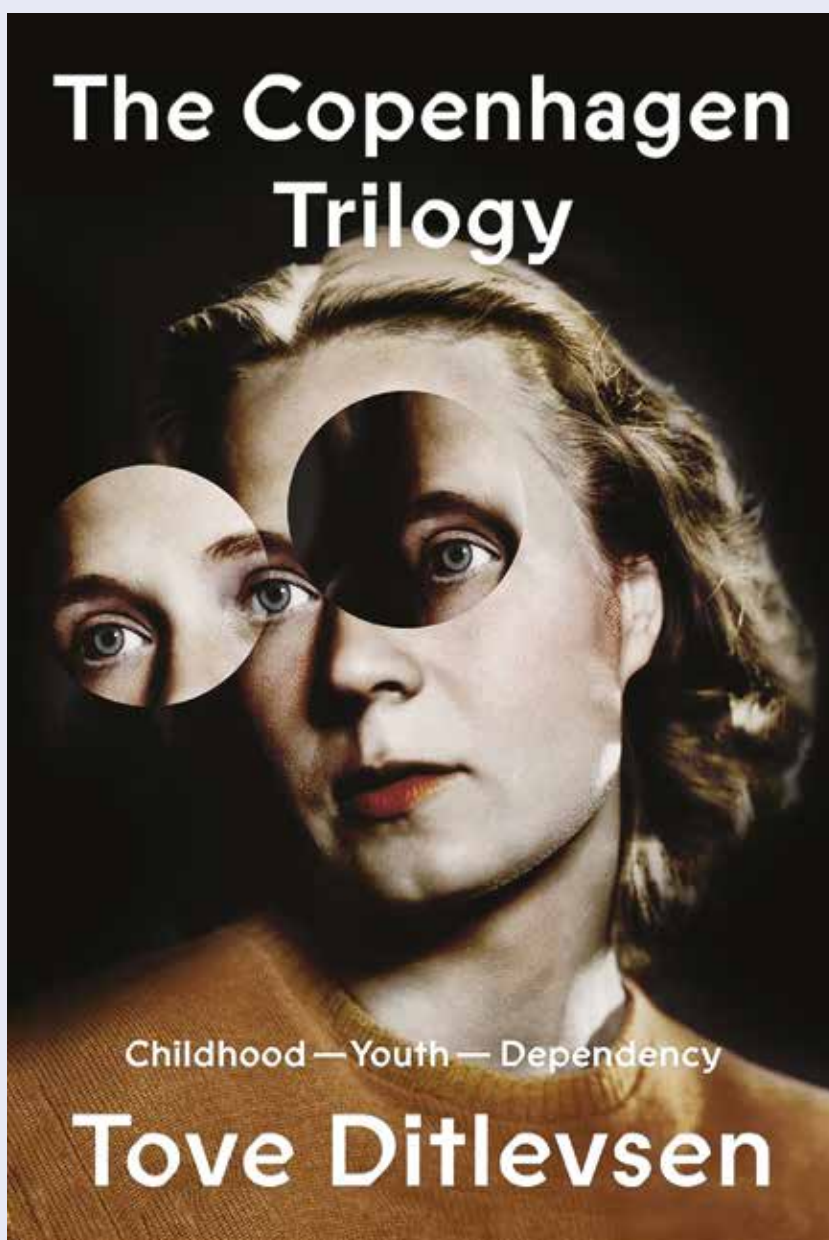
- Alle sad og læste en bestemt nyoversat skandinavisk roman, Stieg Larssons 'Mænd der hader kvinder', og snart efter også de næste i Millennium-trilogien. Jeg fornemmede, at noget var på vej, og som dansk litteraturforsker så jeg det banebrydende i, at kvinder havde hovedroller, patriarkalske tendenser var nedtonede – og at nordiske værdier i det hele taget gennemsyrede ikke bare Larssons krimier, men en lang række efterfølgere, siger professor Jakob Stougaard-Nielsen, da Nordiske møder ham på Foreningen Nordens kontor på Vandkunsten i København, hvor han er på gennemrejse for at holde forelæsninger om H. C. Andersen i Odense.

Jakob Stougaard-Nielsen er blevet boende i England, hvor han i dag er professor på UCL i Scandinavian Studies, og iagttag, hvordan den nordiske krimi bragede frem i 2010.

- Alle talte om den nordiske krimi og Larssons næste roman, 'Pigen der legede med ilden', blev nummer et på New York Times' bestsellerliste, som den første bog i oversættelse i årtier- og filmatiseret i Hollywood.

Forbrydelsen blev gennembruddet

- Det helt store gennembrud for nordisk krimi, og dermed også for efterspørgslen på nordisk autenticitet kom, da den britiske kanal BBC Four fik øje på den danske tv-serie 'Forbrydelsen' – og købte den ganske billigt. Som noget helt nyt i Storbritannien så de stort på, at englændere har det svært med undertekster. De omdøbte serien til noget så simpelt som 'The Killing'. Sofie Gråbøl i den færøske sweater og

Jakob Stougaard-Nielsen har boet 23 år i udlandet, det meste af tiden i London, hvor han siden 2007 har været tilknyttet University College London, nu som professor på afdelingen for skandinaviske studier og meget benyttet af britiske medier til forklaring af nordiske tendenser. Her er han på besøg hos Foreningen Norden i København i forbindelse med interviewet til Nordiske. Foto: Esben Ørberg.

jagten på en 19-årig piges morder blev en enorm succes med flere seere end amerikanske 'Mad Men'.

- BBC ledte faktisk efter internationalt kvalitets-tv og selvom store dele af 'Forbrydelsen' var filmet i mørke og regn, blev den så toneangivende, at BBC begyndte et sandt opkøb af nordiske tv-serier som 'Borgen' og 'Broen' og ikke mindst Henning Mankells Wallander-bøger som tv. Serien blev sendt både i sin originale svenske udgave med engelske undertekster og med Krister Henriksson som Wallander, men også i en nyproduceret version med Kenneth Branagh i hovedrollen.

Jakob Stougaard-Nielsen og hans studerende blev så optagede af tendensen, at de allerede i marts 2010 etablerede både en blog på nettet med titlen 'Nordic Noir Book Club', men også et samlingssted med samme navn i et gammelt victoriansk hestehospital i London.

- Jeg blev interviewet til en BBC-dokumentar, der havde arbejdstitlen 'The History of Scandinavian Crime Fiction' i 2010. Da de hørte om vores bogklub, omdøbte de dokumentaren til 'Nordic Noir: The History of Scandinavian Crime Fiction'.

Kort tid derefter bredte begrebet sig, ikke mindst da The Guardian begyndte at kalde 'The Killing' for Nordic Noir.

Broen skabte international tendens

- Rent videnskabeligt kunne vi bruge fænomenet og interessen for Nordic Noir til at finde ud af, hvordan det påvirkede folk at se den type tv og læse den slags bøger. Vi greb chancen og interviewede omkring 50 personer, der havde berøring med temaer fra nordiske krimier på forskellig vis.

- Som følge af 'Broen' så vi på, hvordan mega-projekter som Øresundsbroen påvirker de omkringliggende regioner. Vi kunne også observere, at 'Broen' blev genskabt mange steder i verden som koncept, ved at serierne kom til at handle om kriminalhistorier på tværs af to nationer. Den fransk-engelske 'The Tunnel' samt serier i Singapore, Rusland og Mexico er blot nogle eksempler på grænseoverskridende serier, som engagerer sig i sociale forhold.

Nordisk krimi blev startskud til stort nordisk løft

Da litteratur og film i begyndelsen af 2010'erne indfangede det nordiske, blev tendensen straks grebet af Scandinavian Studies på University College London, UCL.

Dønningerne efter Nordic Noirs indtog på den internationale litteraturscene havde næppe lagt sig, før tendensen med at se nordisk livsstil, natur og kultur som et hele bredte sig ud i flere andre europæiske lande – og især i England. Det er effekten af Nordic Noir, vi ser på i denne artikel.

Norden som et *brand* og livsstilsfænomen blev i denne slipstrøm til et akademisk undervisningsfelt i London og den danske professor i nordisk litteratur på UCL, Jakob Stougaard-Nielsen, og hans kolleger var snarrådige nok til at gribe den enorme interesse for det nordiske, som krimierne havde affødt.

- Vi blev så at sige tvunget til at vide noget om og forholde os til 'Norden' som et modefænomen. Journalister, læsere og tv-seere blev besatte af Nordens 'eksotiske' kulturer, madvaner, krimier og velfærd. At vi som forskere og undervisere allerede var fællesnordiske og arbejdede på tværs af vores nordiske sprog gjorde, at vi var godt forberedt på denne stærke interesse i 2010'erne.

Det fællesnordiske blev et studie

Stougaard-Nielsen forklarer, hvad der ligger bag begrebet fællesnordisk.

- På vores afdeling for skandinaviske studier underviser vi i alle de nordiske landes litteraturer i

de samme kurser, men også i Nordens historie generelt og de moderne nordiske velfærdssamfund; hvordan de ligner hinanden og er forskellige. Vi leder hele tiden efter, hvad der er fællesnordisk – og griber det i undervisningen. Vores sprogstuderende har også fællesnordiske timer, hvor de lærer om hinandens studiesprog.

Stougaard-Nielsen har sammen med en svensk kollega på UCL, Annika Lindskog, udgivet bogen 'Introduction to Nordic Cultures', som har opnået flere end 100.000 downloads fra den frit tilgængelige udgivelse.

I bogen tager de forskellige bidragydere, der alle kommer fra afdelingen ved UCL, nordiske fænomener op og ser på, hvad der er fælles, og hvor der er afvigelser.

- Vi vil skubbe til den udbredte misforståelse udenlands, at alle de nordiske lande er ens. For nok er velfærdsstaten veldefineret, men der er også forskelle, som, selvom de er små, er velegnede til, at vi kan lære en masse om os selv. Det er en kendt sag, at man udstiller forskelle gennem noget, der er velkendt. Dermed får man bedre blik for både forskelle og ligheder. Det er vores opfattelse, at dette syn gør os mere rummelige og sætter vi-alene-vide-tendenser til side.

To nuværende dronninger, daværende kronprinsesser, Camilla og Mary overværer optagelser til tv-serien 'Forbrydelsen' i 2012. Camilla får overrakt en Sarah Lund-sweater af Sofie Gråbøl. Foto: Keld Navntoft, Scanpix-Ritzau.

Natur og friluftsliv i Norden

- Vi ser også på nordisk natur, som er noget, alle ejer og er fælles om at beskytte - som vi kender det fra allemandsretten. I det hele taget har der nærmest været en britisk besættelse af norsk friluftsliv efter corona, hvor mange så en live-transmission med en norsk familie, der stegte pølser i deres have i 15 graders kulde! Ligesom bogen 'Norwegian Wood', som egentlig blot er en bog om at stable træ, blev en kæmpe succes i England, siger

Jakob Stougaard-Nielsen, som oplever, at englænderne leder efter det nordiske dna især inden for klima, natur og geografi.

- Englænderne konstruerer et billede af Norden, som ikke nødvendigvis eksisterer, men snarere er en slags utopi. Denne borealisme, dyrkelsen af det nordiske, minder om tidligere tiders dyrkelse af orientalisme, som også var forestillinger om samfund og levevis, som ofte ikke fandtes i virkeligheden.

- Desuden ser vi på velfærdskultur i Norden, som blev synlig efter krimibesættelsen og kredser om det danske begreb hygge, indbegrebet af at være dansk. Hygge blev da også en dansk markedsføringsstrategi. Alene i 2018 udkom der i England ikke færre end otte bøger om hygge.

Fundament er sikret

Fra sin britiske udkigspost oplever Stougaard-Nielsen, at den nordiske infrastruktur er på plads.

- Der er jo et strukturelt landskab med Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd i front, men også med mange andre organisationer, som f.eks. Foreningen Norden. Jeg mener, at både film, design, arkitektur og litteratur har været på vej, måske lidt under radaren, siden 90'erne. Men at der nu er et større løft på vej.

- Jeg tror, det skyldes, at Norden lægger sig mellem nationen og det globale. Mange oplever det globale som en stor suppe af uoverskuelig ensartethed, mens de også synes, at deres egen nation er utilstrækkelig. Her kommer Norden ind midt imellem. Ikke så stor som verden, men større end nationen.

Stougaard-Nielsen roser de nordiske samfund, civile som offentlige, for at gribe tendensen, som den nordiske krimi satte gang i.

- Der eksisterer meget samarbejde hen over grænserne for at udvikle og skabe et nordisk brand, som passer ind i tiden. Der er en forståelse, aftalt eller underforstået, om at det autentiske er værd at fremme.

- For at fremme dette nordiske brand tager man sprog og litteratur i brug som redskaber. Det gør vi også på universitetet. Alene det at lære frem-

medsprog er udviklende for et menneske, fordi det åbner for en ny måde at lære verden at kende og udvikler os intellektuelt.

- Det er også derfor, at mange af vores studerende gerne vil bosætte sig i Norden. De er klar over, at det er et magtfuldt instrument at beherske fremmedsprog, der åbner for deltagelse i den eftertragtede nordiske kultur.

- I øjeblikket er der en række nye nordiske bogudgivelser på det britiske marked, som fremmes gennem en række lister over bedste nordiske romaner. Tove Ditlevsens 'The Copenhagen Trilogy', en samlet udgivelse af 'Barndom', 'Ungdom' og 'Gift', brager igennem på bestsellerlisterne – også i USA. Der er endda små forlag, som udelukkende udgiver skandinavisk litteratur. Hvilket er ret utroligt i betragtning af, hvor lidt udenlandsk litteratur, der oversættes til engelsk.

Gode råd til kanonudvalget

Jakob Stougaard-Nielsen har været inviteret til at holde foredrag for det kanonudvalg, som børne- og undervisningsminister Mattias Tesfaye har nedsat for at opdatere danskfagets litteraturkanon for de gymnasiale uddannelser. I udvalgets kommissorium fremhæves det, at 'alle gymnasieelever skal præsenteres for flere tekster skrevet ud fra en større flerhed af stemmer og perspektiver, herunder fra hele rigsfællesskabet, Norden og både kvinder og mænd'.

- Jeg argumenterede naturligvis for det fornuftige i denne inddragelse af nordisk litteratur i en dansk kanon. For det er jo rigtigt, at norsk og svensk lyder anderledes end dansk, men sprogligt er de meget ens. Derfor håber jeg, at udvalget benytter chancen til at indfange det nordiske, når den endelige kanon bliver besluttet.

eø

Redaktionel bemærkning: Professorens håb gik i opfyldelse, idet en fjerdedel af den nye litteraturkanons anbefalinger er nordiske forfattere: Henrik Ibsen, Amalie Skram, Selma Lagerlöf, Edith Södergran, William Heinesen, Hans Lyng - samt de islandske sagaer.

Træg proces mod 'grundlovsændring' skal op i gear

Når Danmark til nytår overtager formandskabet i Nordisk Ministerråd bliver det i samarbejde med Færøerne, men ikke Grønland, som har vendt den vigtigste del af nordisk politisk samarbejde ryggen i protest mod manglende anerkendelse.

ANALYSE: Det er et skår i rigsfællesskabets ellers nyvundne sammenhold, at Grønland ikke deltager i ministerrådets politiske ledelse fra årsskiftet sammen med Danmark og Færøerne.

Nu gik det ellers lige så godt, idet krisen over, hvem der skulle indtage bordenden i Arktisk Råd var drevet over, da den arktiske ambassadør alligevel blev en grønlænder og ikke en dansker. Men knapt var det danske formandskab i Arktisk Råd faldet på plads, før en årelang strid om anerkendelse af Grønland på lige fod med Danmark brød ud i lys lue.

Det skete, da Grønland suspendede sin medvirken på regeringsniveau i ministerrådet, hvilket for alvor er påfaldende i 2026, når Danmark indtager formandsstolen i Nordisk Ministerråd. Når vi ikke er ønskede, er vi heller ikke til stede, lød det fra daværende regeringsleder Múte B. Egede, som dog ikke trak Grønland ud af det administrative driftssamarbejde.

Når krisen alligevel kan holdes nogenlunde inden døre, skyldes det, at Danmark faktisk bakker op om Grønlands kritik. Statsminister Mette Frederiksen og Færøernes lagmand Aksel V. Johannesen har direkte erkendt, at Grønland ikke er ligeværdig

partner i det nordiske samarbejde under ministerrådet – og at den nedprioritering skal ændres. Uenigheden mellem de nordiske lande handler om processen. Sverige og især Finland opleves fra dansk og norsk side som træge og omstændelige. Måske er der tale om kulturelt betingede arbejds-gange med især Danmark, som bevæger sig hurtigt, mens finnerne trækker i langdrag for at være mere end sikre i sagen. Men helt grundlæggende modstand mod udvidelsen er der ikke tale om.

Det bliver således Danmarks vigtigste opgave i 2026 at få fart på den kommission, som en gang for alle skal sikre Grønland, Færøerne og Åland fuldt medlemskab af Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd, hvis de ønsker det, og deres forfatningsmæssige rammer tillader det. Det bliver under Norges formandskab i 2027, at det vil vise sig, om Helsingforsaftalen – Nordens 'grundlov' – åbnes reelt, så også Grønland, Færøerne og Åland kan blive fuldgyldige medlemmer.

Som et plaster på såret har de tre netop opnået fast plads i Nordisk Råds præsidium, et skridt, som mange ser som symbolsk handling, mens andre mener, at det varsler helt nye tider. Men den tunge indflydelse findes fortsat i regeringssamarbejdet i ministerrådet og ikke i parlamenternes samarbejde i Nordisk Råd.

Derfor siger de nordiske regeringer da også, at de under det danske formandskab vil 'følge op' på den juridiske redegørelse, som skulle have været færdig under det finske formandskab, men som nu ventes at foreligge straks i Danmarks formandsperiode. Redegørelsen kortlægger alle juridiske

EU-kommissionsformand Ursula von der Leyen har indtaget talerstolen i Riksdagen på Nordisk Råds session i Stockholm, hvor de nordiske statsministre lytter med fra forreste række til venstre. Forinden havde den danske samarbejdsminister Morten Dahlin (V) præsenteret Danmark og Færøernes program for formandskabet af Nordisk Ministerråd i 2026. Grønland holder sig uden for indtil videre. Foto: Magnus Fröderberg, norden.org.

aspekter af en revision af Helsingforsaftalen, og baner vejen for den kommission, som skal udforme den nye Helsingforsaftale, en aftale som også på andre områder ventes at udvide rammerne for det nordiske politiske samarbejde. Hvis Sverige og Finland er imødekommende.

I øvrigt får Danmark travlt med meget andet i formandsåret. Ifølge planen vil samfundssikkerhed fylde meget. Det handler om fire områder: Forsyningssikkerhed, kriseberedskab, sundhedstrusler og hybridangreb.

Men det hedder også i formandskabsprogrammet, som alle lande står bag, at de nordiske virksomheders konkurrenceevne 'svækkes af stigende regulering og bureaukrati', og at Nordens konkurrenceevne derfor svækkes. Hvordan den nød skal

knækkes, vil vise sig, når der næste år kommer en analyse af konkurrenceevnen.

Danmark skal også arbejde for, at Norden står mere samlet internationalt, ligesom civilsamfundet generelt skal styrkes i Norden. Dertil har ministerrådet givet Foreningen Norden og Dansk Ungdoms Fællesråd en opgave med at stable en stor konference på banen, som skal blottlægge, hvilke muligheder der er for at inddrage og involvere det frivillige foreningsliv og uformelle netværk mere i samfundets beslutninger og formelle administration.

Endelig nævnes det, at der skal udarbejdes en midtvejsevaluering af det nye Grænsehindringsrådet, og at der skal arbejdes på, at Norden får en formel repræsentation i Canada. eø

Hvordan er det at modtage Nobelprisen i litteratur?

For to år siden fik Jon Fosse Nobelprisen i litteratur. Den åbnede tusind døre og selvom opmærksomheden overraskede forfatteren, har han kunnet holde fast i sin inderste nordiske arv. Ellers var forfatterskabet blevet ødelagt, siger Fosse, som Nordiske møder i Oslo.

Den norske forfatter og dramatiker Jon Fosse vidste godt, at Nobelprisen var stor, men ikke, at den var så forandrende, som det skulle vise sig, da han modtog den i 2023. Der går da heller ikke mange minutter, efter at Fosse og Nordiskes udsendte har bænket sig ved Fosses hjørnestambord i Café Kafistova i Oslo, før den første fan vil i kontakt med det norske ikon i verdenslitteraturen.

Fosse hilser pænt, men en anelse anstrengt.

- Der er en tid før og en tid efter Nobelprisen. Nu får jeg vel over tusinde forespørgsler, mange på interview, om året og siger nej til næsten alle. Jeg har lært, at det vigtigste for en Nobelpristager i litteratur er at kunne sige 'nej'. Ellers overlever jeg ikke som forfatter.

Men overlevet, det har Fosse. Måske især fordi han er strengt bevidst om, hvem han er, og hvad han består af. Hans inderste måtte prisen ikke røkke ved. Herinde befinder sig en venlig mand med rare øjne, men også en sky mand.

- Jeg er introvert og beskeden af natur. Går aldrig til receptioner og premierer, heller ikke mine egne. Bryder mig ikke om ret meget offentlighed og socialt samvær. Keder mig til møder og enhver

organisatorisk sammenhæng og er derfor heller ikke medlem af andet end forfatterforeningen og den katolske kirke. Måske var det derfor, at reaktioner på Nobelprisen overraskede mig. Jeg var ikke forberedt på den kraft, som opmærksomheden om mit forfatterskab og min person ramte mig med.

Lærte at beskytte sig selv

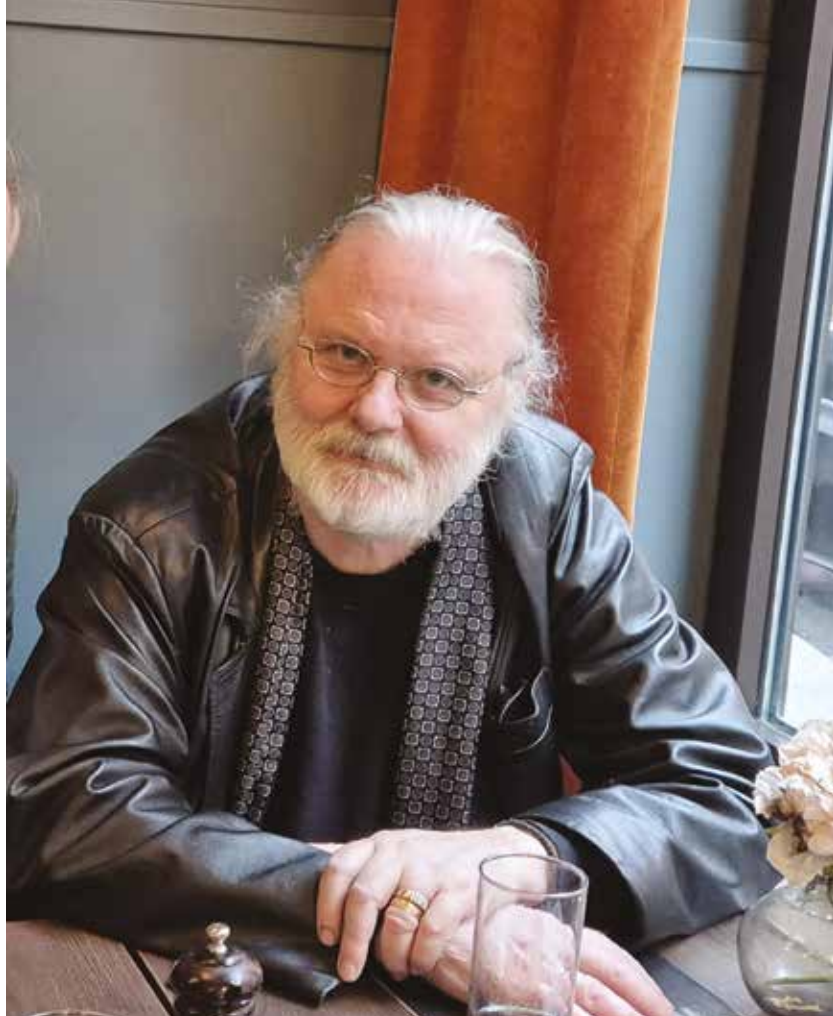
Jon Fosse har ellers tidligere oplevet en lignende persondyrkelse, dog i en lidt snævrere kreds, da

han i en 15-års periode rejste rundt i rampelyset som en anden rockstjerne og satte egne teaterstykker op.

- Der lærte jeg at beskytte mig selv, at stole på mig selv og mit inderste, som indeholder en stærk selvdisciplin, som vel bunder i en nordisk, protestantisk kultur om arbejdsmoral. I Norden mener vi jo, at man *skal* arbejde, det er en pligt at være produktiv. Derfor er det heller ikke muligt for mig at skulke. Jeg *må* skrive!

Jon Fosse har altid kunnet leve af at skrive, og det er ikke blevet sværere efter Nobelprisen, som udover ære og medalje udgør 11 mio. svenske kr. Her ses Fosse under festlighederne i 2015, da han fik Nordisk Råds Litteraturpris. Foto: Magnus Fröderberg, norden.or

Jon Fosse, der er katolik, blev meget glad for det personlige brev, han fik fra afdøde pave Frans i anledning af Nobelprisen, hvori paven takker ham for hans 'blide trosvidnesbyrd' med ønsket om, at hans 'dedikerede litterære stemme' må nå ud til et endnu bredere publikum. Her møder vi Fosse ved hans stambord i det centrale Oslo. Foto: Esben Ørberg.

Fosse synes selv, at det er lidt selvmodsigende, at han både besidder denne ekstreme disciplin og samtidig er så lidt formel, som han er. Anarkistisk med egne ord.

- Jeg bryder mig ikke om formalia og konventioner, hverken juridiske eller sociale. Jeg spiser, når jeg er sulten, og sover, når jeg er søvnig. Jeg ville aldrig kunne påtage mig et fast job. Ingen er tjent med at være min chef – og jeg kan heller ikke være chef for andre. Mit frihedsbehov stammer sikkert fra mine forfædre, som var småbrugere og fiskere på Vestlandet.

Når Nordiske denne morgen har fået adgang til Fosse skyldes det, at han er stærkt optaget af nordiske, navnlig skandinaviske, sprog, og at Norden livslangt spiller en vigtig rolle i hans liv og forfatterskab, selvom faktiske stedsbetegnelser ikke findes i hans værker.

At lande i København

Hans første tanke om Norden lige netop i dag drejer sig om en stærk følelse fra de mange år, hvor han rejste meget – og altid hjem til Bergen via København.

- Det er virkelig som at komme hjem, når flyet lander i København. Jeg får en følelse af hjemsted, et sted hvor jeg kan læse og forstå alt. Glæden ved at læse avis!

Fosse mener at dele den følelse med de fleste nordiske forfattere.

- Vi søger sammen, når vi mødes internationalt. Sproget, kulturen og historien forbinder os som et modersmål nu gør – og så er nordiske sprog jo vores levevej.

Nobelprismodtageren har et stort netværk blandt forfatterne i Norden, som blev indledt, da en af hans første bøger, 'Stengd gitar', fik en flot omtale i svensk oversættelse – i modsætning til i Norge, hvor den blev sabled ned.

- Jeg besluttede mig for ikke at lytte til kritikerne. Jeg skulle stole på mig selv, holde fast ved mit. Min logik er, at hvis jeg ikke lytter til den dårlige kritik, så vil medgangen heller ikke påvirke mig synderligt.

Efter Fosses gennembrud på svensk fik han et nært forhold til Sverige, hvorfra hans dramatiske produktioner stadig forvaltes.

Hans danske kontakter stammer bl.a. fra Skrivekunstakademiet i Bergen, hvor Fosse tidligt underviste.

- Her kom mange nordiske forfattere. En af dem, som er vigtig for min generation, er danske Søren Ulrik Thomsen. Jeg fik også bekendtskaber med svenskere som Stieg Larsson og Katarina Frostenson.

Fosse blev i 1984 optaget på Nordisk Debutantseminarium på øen Biskops Arnö sammen med 20 andre af forrige års debutanter fra Sverige, Norge, Danmark, Island, Færøerne, Grønland og Finland.

- Her mødte jeg blandt mange andre den islandske forfatter Gyrðir Elíasson, som fik Nordisk Råds Litteraturpris i 2011. Vi har stadig god kontakt. Det har jeg også med den finske digter Agneta Enckell. Samt den færøske forfatter Rói Patursson, som modtog Nordisk Råds Litteraturpris i 1986, og som i mange år var forstander for Færøernes Højskole, hvor jeg i længere perioder arbejdede for ham som assistent.

Udsyn mod Atlanten

Fosse er vokset op i Vestnorge, som før jernbanen var meget orienteret mod Atlanterhavet – faktisk mere end mod Oslo.

- Det var formentlig lettere at komme til Island, Færøerne og Shetlandsøerne end til Oslo, hvortil rejsen tog otte dage med skib sydover. Vi ved, at folk, også digtere, rejste meget ud til øerne i Atlanterhavet. Med min nynorske baggrund var det ikke så svært at lære færøsk, da jeg boede der.

Netop det nynorske er Fosses særpræg og en sag, han brænder for. Alt hvad han skriver, er på nynorsk.

- Lige netop her, men kun her, er jeg aktivist! Jeg har tre mål med nynorsk. For det første skal der oversættes flere moderne klassikere til nynorsk. Jeg har selv oversat Franz Kafkas 'Processen'. For det andet skal den nynorske grammatik fremmes mest muligt, og for det tredje trænger vi til den store nyere nynorske litteraturhistorie.

Selvom Fosse ikke i øvrigt har hjertesager og heller ikke agerer politisk, har han alligevel holdninger til det nordiske politiske samarbejde.

- Det var dumt, at vi aldrig fik det nordiske for-svarssamarbejde. Vi burde være stået last og brast,

så alle de nordiske lande kunne være blevet medlem af både EU og Nato. Vi bør agere mere aktivt og effektivt i det politiske fællesskab, når nu Norden udgør en stærk enhed på så mange områder - ikke mindst det litterære fællesskab.

Til spørgsmålet om, hvordan den nye uro i verden, med krig i Ukraine og Trumps venden op og ned på verdensordenen, påvirker forfatteren Jon Fosse lyder svaret:

- Nej, hverken national eller international politik trænger ind og rører ved forfatteren i mig. Jeg følger jo med som menneske, men min professionelle kerne er uberørt. Ellers ville jeg jo være journalist, og dårlige forfattere skriver journalistisk.

- Men det er klart at netop med krigen i Ukraine, er vi i Norden kommet tættere på hinanden. Vi oplever en større forening samtidig med, at vi kommer længere væk fra USA. I den situation styrkes Norden nærmest automatisk som en europæisk region, og jeg tror i det hele taget, at regionerne bliver vigtigere i fremtiden. Alt tyder i hvert fald på, at den nordiske region bliver styrket.

For Jon Fosse er der ikke bare storpolitiske grunde til, at de nordiske folk rykker sammen. Der er også de kulturelle og historiske fællesmængder.

- Tillidskulturen er jo udpræget hos os. Min kone er fra Slovakiet, hvor alt skal skrives ned for at være bindende, og hvor der hersker et enormt bureaukrati. I Norden klarer vi os i mange tilfælde med mundtlige aftaler. Jeg husker en bemærkning fra en håndværker, som ombyggede vores sommerhus ved Sognefjorden: Her låser vi aldrig dørene!

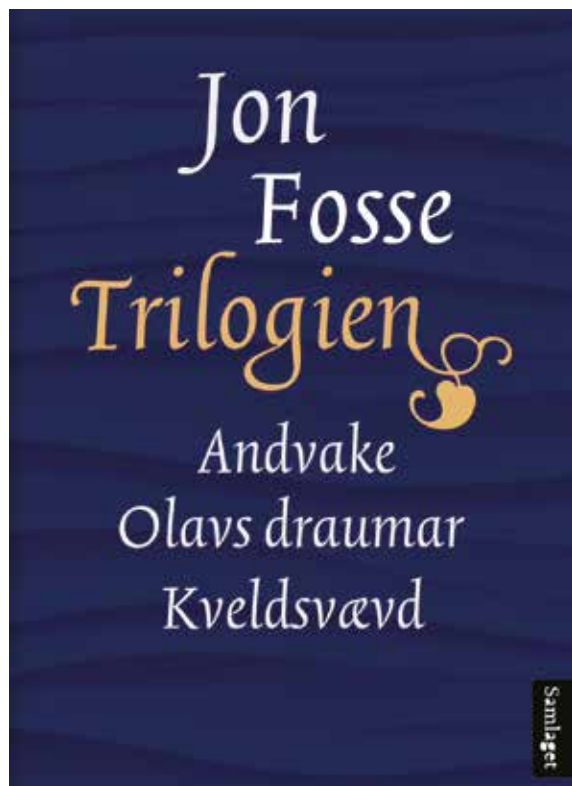
Bagsiden af medaljen

Vi skal til at bryde op. Fosse bor blot en kilometer væk, oppe i Slotsparken i den norske stats æresbolig, Grotten. Men i dag orker han ikke at gå turen hjem. Ikke fordi fysikken driller, men fordi han gerne vil være for sig selv, fortæller han, mens vi venter på en taxa.

- Det er bagsiden af Nobel-medaljen, at så mange vil snakke og hilse på. Når jeg går gennem gaderne, bliver jeg opholdt af adskillige, og selvom jeg ikke ligefrem er menneskesky, så kan det godt være anstrengende, siger han til farvel.

Han skal hjem i Grotten og arbejde på en moderne version af Euripides' græske tragedie Medea, som skal uopføres i et af verdens ældste amfiteatre, Epidauros, med plads til 15.000 tilskuere. eø

'Andvake' er en del af den trilogi, som indbragte Fosse Nordisk Råds Litteraturpris i 2015, og som her i november blev læst højt for tæt ved hundrede tusinde mennesker over hele Norden i Nordisk Litteraturs Skumringstime. Jon Fosse er oversat til 60 sprog og hans skuespil har været opført i samtlige europæiske lande i næsten 1000 produktioner. Han har skrevet 40 romaner og et hav af andre skrifter.

Norden-Japan i forstærket alliance

Nordiske er i Japan for at undersøge udbyttet af den store nordiske profilering på EXPO25. Vi taler med en dansk og en japansk erhvervsleder, en ambassadør, en minister og generalsekretæren for Nordisk Ministerråd på de følgende sider.

Norden i samlet trop i Japan

For første gang i 20 år samledes de nordiske lande i ét fælles fremstød på en verdensudstilling, EXPO25 i Osaka. Nordiske var på besøg for at se, hvordan det gik med at balancere mellem det nationale og det nordiske.

Karen Ellemann i selskab med Danmarks ambassadør i Japan, Jarl Frijs-Madsen, under Arktisk Dag, som afsluttede et halvt års massivt nordisk fremstød i Japan.
Foto: Esben Ørberg.

En dansk konge, fire danske ministre, en svensk kronprinsesse og et væld af øvrige nordiske ministre og toperhvervsfolk troppede op i Osaka i Japan for at give Norden luft under vingerne.

Der var massiv opbakning til det første fælles-nordiske erhvervsfremstød på den globale scene i 20 år – og meget tyder på, at der er appetit på en lignende satsning om fem år i Saudi-Arabien.

Nordisk Ministerråd, Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige præsenterede nordiske værdier og løsninger i et kæmpestort bjælkehus, Nordic Circle, som trak halvanden mio. gæster frem mod afslutningen i midten af oktober.

Inde i pavillonen vekslede dagene i seks måneder mellem at være nordiske, nationale, eller arrangeret af store nordiske virksomheder. 200 arrangementer blev det til og Nordiske var med til det allersidste, på den Arktisk-Nordiske Dag.

Besværet værd

Tilbage i København møder vi Nordisk Minister-råds generalsekretær, Karen Ellemann, i minister-rådets hovedsæde.

- Det var umagen og pengene værd! For det var bestemt ikke ukompliceret at skabe et regionalt samarbejde på en så vigtig scene, som Japan er for hele Norden. Det lykkedes kun gennem en kraftanstrengelse fra mange aktører – ikke mindst de helt store private virksomheder i Norden.

Det samlede budget for den nordiske pavillon er på 43,5 mio. danske kr., heraf har Nordisk Minister-råd anvendt 11,1 mio.

- Vores medfinansiering blev opfattet som både betydningsfuld og som et kvalitetsstempel, som har kunnet trække sponsorer til. Vi har da også

Den nordiske paviljons træstruktur er 17 meter høj med have på toppen. Ideen er at illustrere nordisk bæredygtighed, tidløshed og Nordens forbindelse til naturen, som også er en kulturel værdi i Japan. Foto: Esben Ørberg

indfriet vores løfte om at levere indhold på de 12 dedikerede nordiske dage, ligesom en række virksomheder har nydt godt af at møde et stort nyt marked i Japan.

Nordic Circle skabte også kontakt mellem japanske virksomheder indbyrdes, og der er nu etableret et fremtidigt nordisk erhvervssamarbejde, fortæller Ellemann.

Nordisk handelskammer i Japan

- Det allervigtigste resultat af den nordiske satsning er, at vi efterlader os spor i Japan i form af et nyt nordisk handelskammer i Kansai-regionen, som er den stærkeste region uden for Tokyo-området.

- Nordic Kansai Business Alliance hjælper virksomheder med at holde fast i og udvikle deres japanske kontakter og vil også lette japanske virksomheders indgang til et nordisk marked. Handelskammeret bliver også vært for en række fysiske arrangementer i regionen, men har ikke noget fysisk kontor. Det er en samarbejdsplatform, som samler kræfterne i opbygningen af et nordisk handelssamfund i regionen – samtidig med at landene bevarer deres egne handelskamre. Det er en ret enestående konstruktion, som Nordisk Ministerråd også bidrager til.

Allerede før EXPO sluttede, lød der fra flere sider ønske om, at Norden udnytter erfaringerne fra Japan og atter går sammen, når Riyadh i Saudi-Arabien i 2030 er vært for næste EXPO. Til trods for at det kommende værtsland helst ser så mange

pavilloner som muligt, frem for én regional pavillon.

Norden er en god fortælling

For Karen Ellemann er det fællesnordiske en fordel for alle andre, fordi der på forhånd var aftalt en fornuftig balance mellem nordisk og national profilering.

- Vi udviser jo ikke de enkelte landes profiler, men udnytter de supplerende fordele vi har som beslægtede nationer. Erfaringen fra Japan er, at med en så markant satsning som Nordic Circle er det ikke svært at markedsføre fortællingen om Norden. Regionens kendetegn vækker begejstring, siger hun.

For Mikael Carboni Kelk, der er seniorrådgiver i Nordisk Ministerråd og med i ledelsen og udviklingen af Nordic Circle, var det glædeligt at opleve, hvor stor opmærksomhed det gav, at de fem nordiske lande optrådte under samme tag.

- Det var i sig selv en kraftanstrengelse, at det kunne lade sig gøre at få så mange aktører til at samles om Nordic Circle. Men at vi også slog markant igennem hos den japanske befolkning og erhvervsliv, er den egentlige bedrift. Den beror bl.a. på et fint samarbejde på tværs af de nordiske lande og med japanske partnere. Vi har jo stor tillid til hinanden i Norden, men tillidskulturen i Japan er mindst lige så stærk. Når begge parter har det sådan, er vi godt på vej, siger Kelk, som bl.a. fremhæver Novo Nordisk Fonden, som havde stort udbytte af den nordiske satsning på EXPO25. eø

Nordisk markedsplads overraskende godt modtaget i Japan

Sammenfald mellem nordiske og japanske kulturer har givet markedspladsen Too Good To Go en flyvende start i Japan – hjulpet på vej af Nordic Food Day på EXPO25 i Osaka. Vi møder den japanske landechef, der ser et stort og nyttigt overlap mellem kulturerne.

Mottainai er en århundredgammel japansk filosofi om at respektere ressourcer og deres værdi, samtidig med at man reducerer spild. Mottainai har vundet indpas blandt miljøforkæmpere verden over i løbet af de sidste to årtier og kan både være et direktiv om at 'Spis al din mad' og en opfordring til at 'Smid den ikke væk endnu, den kan stadig være nyttig'.

Da et par unge danskere etablerede Too Good To Go for ti år siden, havde de ikke den japanske filosofi i tankerne, men nu hvor den danske opfindelse har slået igennem i 20 andre lande og forbereder sin ekspansion i Japan, er det tydeligt, at der er en forbløffende forbindelse mellem Too Good To Go og Mottainai-filosofien.

Too Good To Go består af en app og en markedsplads, der forbinder brugere med lokale caféer, restauranter og butikker, der har overskudsmad, som ellers ville gå til spilde. Gennem appen kan brugerne købe 'Surprise bags' med mad til en reduceret pris og afhente dem direkte i butikken på et bestemt tidspunkt, hvilket hjælper med at bekæmpe madspild og giver kunderne en besparelse.

Nordic Food Day var en øjenåbner

Den nordiske forbindelse til Japan blev skabt i september på Nordic Food Day på verdensudstillingen EXPO25 i Osaka, Japan. Arrangørerne havde inviteret Hiroto Ooka, landechefen for den stadig rela-

tivt nye japanske afdeling af Too Good To Go, til at præsentere konceptet for en stor forsamling i den nordiske pavillon.

Da Ooka gik på scenen i september og for første gang præsenterede konceptet offentligt, havde han ingen anelse om, hvor godt hans budskab ville blive modtaget.

Publikum var overvejende japanere, som var strømmet til Nordic Food Day for at møde nordiske fødevarer virksomheder og høre om nordiske erfaringer i fødevarer sektoren. De fleste af dem fik utvivlsomt det behov opfyldt, men mange tog en ekstra fordel med hjem, da de opdagede, at det nordiske koncept i form af Too Good To Go allerede var blevet opfanget og i færd med at blive implementeret i Japan af Hiroto Ooka og hans kolleger.

- Jeg blev virkelig positivt overrasket, da jeg efter min optræden faktisk talt blev bestormet af landsmænd og japanske medier, der ville vide mere om Too Good To Go. Nordic Food Day bragte således nordisk innovation til Japan, og selvom Too Good To Go oprindeligt er nordisk, passer konceptet næsten ubegribeligt godt ind i vores Mottainai-filosofi. Derfor blev min præsentation så godt modtaget, siger landechefen, der i sit arbejde med at bygge appen i Japan har erfaret, at Japan generelt kan lære af de nordiske lande inden for områder som teknologi.

- I Norden er der en stor bevidsthed om, at tek-

- Det overraskede mig, at opfattelserne af ansvarlighed og bæredygtighed er så ens i Japan og i Norden, siger Hiroto Ooka, som her taler til et internationalt publikum på Nordic Food Day. Foto: Kihara Anna.

nologi bruges til at gøre verden til et bedre sted, det vil sige, at teknologi skal bidrage til større bæredygtighed og miljø- og klimabevidsthed. Der er også god forretning i det. Too Good To Go er baseret på netop denne brug af teknologi, og jeg tror, at vi gennem Too Good To Go kan være med til at ændre japansk kultur hen imod at tage hensyn til klima og miljø i endnu højere grad.

Tjen penge ved at sælge usolgte varer

Hiroto Ooka kalder Too Good To Go for en win-win-win markedsplads

- Når forbrugerne henter deres 'lykkepose' til en beskeden pris fra den lokale restaurant, starter de en proces, der går langt ud over vores service hos Too Good To Go. Restauranten eller supermarkedet tjener på at sælge varer, der ellers ville gå tabt. Vi får også en sundere planet ved at undgå CO2-udledning og reducere madspild. På denne måde demonstrerer vi tydeligt, hvordan teknologi og tværsektorielt samarbejde kan accelerere forandring og forbedring.

- Selvom vi bor på hver sin side af kloden, har vi et stort potentiale til at dele værdier mellem Norden og Japan. Det overraskede mig, at vores opfattelser af ansvarlighed og bæredygtighed er så ens. Det gik virkelig op for mig på Nordic Food Day, hvor vi talte om hinandens visioner på en uventet, men konstruktiv måde, siger Hiroto Ooka. eø

Hiroto Ooka havde ikke svært ved at få folk i tale, da den japanske del af Too Good To Go gjorde fremstød på Nordic Food Day. Foto: Kihara Anna.

Det perfekte mødested

For Novo Nordisk Fonden var den nordiske satsning på EXPO25 en perfekt platform til at komme i dialog med japanske hospitaler og forskere. Endda på et tidspunkt hvor fonden i højere grad selv vil satse nordisk.

Fondens direktør for innovation, Mikkel Skovborg, er begejstret. Efter blot et par døgn på EXPO25 i Osaka i Japan kom han hjem med hænderne fulde af aftaler og nye forbindelser til det japanske sundhedsvæsen og forskere, som Novo Nordisk Fonden er interesseret i at samarbejde med.

- Det er nemt at samarbejde på tværs af de nordiske lande – også i sundhedssektoren. Jo stærkere Norden, jo bedre – også ude i verden. På EXPO havde vi nordiske venner med for at møde specialister og forskere fra hospitaler og universiteter i Japan, som minder utrolig meget om vores i Norden, siger Skovborg, som oplevede stor gennemslagskraft i det nordiske fremstød i Japan – også for Novo Nordisk Fonden.

Vi får bedre resultater ved at skalere danske projekter til nordiske, siger Mikkel Skovborg, innovationsdirektør i Novo Nordisk Fonden. Fonden er platinsponsor på Nordic Circle, hvilket indebærer betaling på mere end to mio. kr.. Billedet viser kernen i pavillonens udstilling i form af en stor, hvirvelformet papirstruktur, der fungerer som en skærm for videoklip om Norden, omkranset af paneler, der belyser bæredygtighedsinitiativer og fremtidens nordiske ideer. Foto: Esben Ørberg.

Vigtige personlige kontakter

- Vi var heldige at komme med oplæg som skabte dialog og førte til personlige kontakter, som er helt afgørende. For eksempel er vi nu i dialog om en udviklingsaftale med en stor japansk institution inden for kvantefysik. Vi kendte dem godt i forvejen, men mødet i den nordiske pavillon var et gennembrud, lyder det fra direktøren, som ser store ligheder mellem det japanske og det nordiske sundhedssystem.

- Begge sundhedsvæsener er offentligt finansieret og meget effektive. De nordiske værdier som tillid, ordentlighed og redelighed tiltaler japanerne, og netop disse kendetegn har de nordiske ministerier og ministerrådet været gode til at kommunikere i Japan.

- Novo Nordisk Fonden bruger tæt på 200 mio. kr. om året på projekter, der i sidste ende har til hensigt at gavne patienter. Mange projekter handler om bearbejdning af patientdata, og her trækkes på data fra hele Norden for at få de mest valide resultater, som kan være med til at udvikle nye behandlingsformer. Vi får simpelthen bedre resultater ved at skalere danske projekter til nordiske, siger Skovborg.

Samarbejde med NordForsk

Fonden samarbejder med de fleste større universiteter og hospitaler i Norden – ofte gennem NordForsk, som Nordisk Ministerråd har sat i verden for at styrke nordisk forskningssamarbejde, finansiere forskningsprogrammer og sikre forskning af høj kvalitet, der skaber nordisk værdi.

Fondens nye strategiske satsning på Norden gælder også projektet WILD. Her har fonden konstateret, at der er relativt få kvinder inden for Life Science, som er udviklingen af lægemidler, medicinsk udstyr og sundhedsteknologi.

- Vi får fire-fem gange så mange ansøgninger fra mænd, som fra kvinder. Det vil vi gøre vores til at ændre, bl.a. ved at skabe et netværk af kvinder, som hjælpes frem af nogle stærke mentorer som rollemodeller. Det netværk har vi nu udvidet til hele Norden, siger Mikkel Skovborg.

eø

- Jeg håber, at vi kan realisere endnu et stort fællesnordisk fremstød på den næste verdensudstilling om fem år i Riyadh i Saudi Arabien, siger Anders Adlercreutz, her i den nordiske pavillon på EXPO25 i Osaka – i samtale med Nordiskes udsendte.

Verden har brug for at blive mere nordisk

Fra årsskiftet overlader Finland formandsposten i Nordisk Ministerråd til Danmark. Hvad er det finske aftryk? Hvor står Norden i det globale billede? Nordiske møder den afgående præsident for ministerrådet, nordisk samarbejdsminister, Anders Adlercreutz.

Den finske minister for nordisk samarbejde samt undervisning og uddannelse, Anders Adlercreutz, tøver ikke på spørgsmålet om Finlands vigtigste bedrift som formandsland for Nordisk Ministerråd i 2025.

- Det er vægtningen af beredskab! Vi er blevet langt mere modstandsdygtige og er i færd med at indføre et stort katalog af initiativer. Det indebærer bl.a. at forberede os på civile kriser på Nordisk Ministerråds forvaltningsområder som kultur, energi, demokrati og finanskriser. Vi bygger bl.a. arbejdet på Nordisk Ministerråds rapport om civilt beredskab, Enestam-rapporten fra 2021.

Er beredskab særligt påtrængende i Finland med jeres lange grænse til Rusland?

- Ja, vi er derfor også særligt langt fremme, fordi vi har opbygget modstandskraft på alle områder gennem mange år. Selv Japan har henvendt sig for at tage ved lære af os. Men jeg mærker også, at ønsket om stabilitet i en urolig verden breder sig over hele Norden, og vi har nu et stærkt nordisk samarbejde om beredskab.

Foreningen Norden peger i en rapport fra sidste forår på, at der netop mangler en politisk styring af civilt kriseberedskab på nordisk niveau.

- Der er sket meget siden, ikke mindst i år, hvor vi har indsamlet så megen nyttig viden på nordisk plan, at vi kan give den videre til resten af verden. Vi søger at udvikle resiliens som egenskab, der gør os i stand til at bruge modgang som afsæt til udvikling, men også robusthed, som gør os i stand til at kunne modstå modgangen. Så jo, vi er i fuld gang!

Udover sikkerhed og stabilitet, hvad forbinder du med nordiske egenskaber?

- Vi bliver bedre og bedre til at sikre ren luft og vand, hvilket mange andre regioner heldigvis også lægger vægt på. Når det handler om ansvar, tillid og lighed, så er det også begreber, som i særlig grad kendetegner Norden.

Hvordan vil du, som minister for nordisk samarbejde, karakterisere netop dette samarbejde på politisk plan?

- Vi er ikke nordiske nok! Vi handler ikke nok, vi arbejder ikke konkret nok, vi bruger ikke tilstrækkeligt med politiske kræfter på at effektivisere det nordiske fællesskab, selvom det åbenlyst giver os fordele og større indflydelse. Vi skal nå meget længere.

Hvordan?

- Det handler om årelang adfærdsændring, om at få de nordiske folk til at erkende, hvor fantastisk det nordiske brand er. Selvom det ikke alene er politisk arbejde, skal adfærdsændringen understøttes af politisk vilje. Det er den vilje, vi som samarbejdsministre søger at mobilisere gennem vores koordinering, lyder det fra præsidenten for Nordisk Ministerråd.

eø

Verdens største arkitekttegnede trækonstruktion, Grand Ring, var vartegn for EXPO25. Ringen var 20 meter høj, to kilometer i omkreds og fungerede som en gigantisk gangbro rundt om hele EXPO. Trækonstruktionen anvendes nu til at genopføre bygninger i den jordskælvsramte by Suzu. Foto: Esben Ørberg.

Norden vækker opsigt som region

Nordiske er taget til EXPO25 i Osaka i Japan for at undersøge det første fællesnordiske fremstød på en verdensudstilling i 20 år. Her møder vi den danske ambassadør, som kunne gå for også at være Nordens ambassadør.

- Det første jeg gør, når jeg kommer til et nyt land, er at mødes med mine nordiske kolleger. Akkurat som jeg tilbyder hjælp til nye nordiske i byen, når jeg selv har fået lidt erfaring.

Jarl Frijs-Madsen er Danmarks mand i Japan, efter ambassadørposter i Canada, Holland og Norge, samt udstationeringer i Tyskland og Polen og som generalkonsul i New York.

Vi mødes i midten af oktober i den nordiske pavillon på verdensudstillingen EXPO25 i storbyen Osaka i den sydlige del af Japan, hvor 150 lande i et halvt år har præsenteret deres ypperste for omkring 100 mio. gæster. I dag gælder det Arktisk Dag i pavillonen.

Her i skyggen fra den store trækonstruktion, som udgør det fællesnordiske bidrag på EXPO25, fortæller ambassadøren om pavillonens nordiske udtryk.

- Vi er som den eneste større gruppe lande i verden repræsenteret som en samlet region, hvilket betyder, at de enkelte nordiske lande fylder meget lidt. Pavillonen ér Norden, og det skaber nysgerighed herude, siger Frijs-Madsen og tilføjer, at pavillonen var nummer to efter USA, da japanerne før EXPO blev spurgt, hvilken pavillon, de helst ville besøge.

- Senere er vi blevet overhalet af flere andre, den franske og jordanske, men jeg synes, at det er bemærkelsesværdigt, hvor stor interesse vi har kunnet skabe for det fælles nordiske herude, hvor mange mio. japanere, der har stiftet bekendtskab med Norden. Næsten 2 mio. har besøgt pavillonen.

- Det fælles nordiske, som man hører om inde

i pavillonen, handler om en samfundsmodel, hvor alle har en chance, et sundhedssystem, hvor alle har samme vej til behandling, grøn energi, digitalisering, design og gastronomi.

Japanerne nikker genkendende

- Vores samfundsmodel rummer faktisk en vis genkendelse hos japanerne. Der er ting, der falder på plads, når de besøger pavillonen. De bekræftes i mange af deres egne opfattelser om gode samfund, og de ønsker derfor også at lære af os, siger ambassadøren og fremhæver, at Japan er verdens fjerdestørste økonomi.

- Vi er kendt for at være innovative i Norden, idet vi allerede i skolen lærer at undersøge, hvordan tingene kan gøres bedre, vi lærer at stille spørgsmål og være uenige. Vores innovative adfærd interesserer de nysgerrige japanere.

- Det erhvervsmæssige aspekt ved Nordic Circle er vigtigt og især de virksomheder, som har sponsoreret pavillonen, har nydt godt af kontakten til potentielle partnere, ikke mindst her fra Kansai-regionen, som er den næststørste region efter Tokyo. Pavillonen har fungeret som mødested for flere tusinde erhvervsfolk og har i det hele taget været en gigantisk branding af den nordiske region, siger Jarl Frijs-Madsen.

- Jeg tøver ikke med at udråbe Norden som verdens bedste sted at blive født og vokse op. Det opdager man især, når man rejser og bliver klar over, hvor privilegerede vi er ved at leve i samfund, hvor alle har lige mulighed uanset sociale lag eller køn.

- Meget af vores internationale anerkendelse skyldes, at tillidsbegrebet er så stærkt i Norden. For det første har vi tillid til institutionerne, politiet, domstole, embedsfolk og politikere. Og så har vi tillid til hinanden i hverdagen, hvilket er umådeligt vigtigt for et samfund.

Den bløde magt

Ambassadøren er meget optaget af begrebet 'Soft Power'. Idéen om 'blød magt' blev formuleret af Harvard-professor Joseph Nye som et alternativ til den hårde, militære magt.

- Kort fortalt er blød magt evnen til at påvirke beslutninger gennem tiltrækning, typisk gennem kulturel og økonomisk indflydelse. Med gode argumenter og overbevisende eksempler har Norden opnået større indflydelse på verdens udvikling end vores størrelse tilsiger.

- Uanset hvad vi mener om USA, så har vi været tiltrukket af USA og amerikansk kultur. Det samme gælder Japan – og Norden. Japanerne er nysgerrige og ser os som forbillede. Det er bedre, at de kommer til os af interesse, end fordi vi har været ude for at prædike og moralisere.

Kommer vi ikke let til at virke bedrevidende?

- Jo, og det var vi måske også for 10-20 år siden, hvor vi både i Danmark og resten af Norden kunne blive opfattet som nogen, der sagde 'gør ligesom os'. Det skal siges på en anden måde med meget mere respekt for enkelte kulturer, og det har vi lært i dag.

eø

- Min mormor er norsk, min kone halvt færøsk, hendes forældre boede på Island og jeg skrev afhandling på universitetet om økonomisk integration af Norden i EU, siger Frijs-Madsen, hvis far var livslangt medlem af Foreningen Norden. Her sidder han øverst oppe i den nordiske trækonstruktion, som udgjorde den nordiske pavillon på EXPO25. Foto: Esben Ørberg.

Nordiskes rejse til Osaka blev betalt af Nordisk Ministerråd.

Arktisk Råd før 30-året: På lavt blus, men ingen vil slukke flammen

Politikerne er helt ude af Arktisk Råd, fordi ingen længere vil deltage i møder sammen med Rusland. Men rådet holdes oppe af diplomater og repræsentanter for de oprindelige folk, som sikrer, at det mest nødvendige arbejde foregår i seks arbejdsgrupper. Som ofte i internationale fora udgør de fem nordiske lande en tæt samarbejdsgruppe.

Ingen siger det højt, men når politikerne nu ikke kan lede rådet på normal vis, må diplomaterne i højere grad end ellers sætte sig i politikernes sted.

Diplomaterne mødes digitalt, også med russiske kolleger, for at tage vare på miljø og klima i Arktis. Et af områderne handler om håndtering af affald, lige fra husholdninger over olieforurening til skovbrande. Beslægtet hermed er en arbejdsgruppe, der bl.a. overvåger og vurderer, hvordan det står til med forureningen og klimaforandringerne i det arktiske område. Sådan et arbejde involverer forskere fra en række forskningsinstitutioner, som råder og vejleder Arktisk Råd og producerer dokumentation for udviklingen i forurenende stoffer og klimaændringer i det arktiske område.

Rådets seks videnskabelige arbejdsgrupper holder halvårlige møder på virtuelt niveau, og dette blev betragtet som en sejr for rådet tilbage i 2024, hvor man gik fra blot at mødes på skriftligt niveau til at mødes virtuelt. Det er videre et tegn på overlevelse, at diplomaterne sammen med repræsentanterne for de oprindelige folks organisationer i maj i Tromsø nåede frem til en fælleserklæring om arbejdet i de kommende to år.

Nordiske aftryk

Fem af de otte medlemmer af Arktisk Råd er de nordiske lande, som pga deres værdimæssige fællesskab altid har arbejdet tæt sammen, og det er da også i høj grad Nordisk Ministerråds dagsordener, som præger arbejdet i Arktisk Råd.

Selvom det kan tage en årrække, før det politiske arbejde genoptages i Arktisk Råd, og selvom rådet derfor er svækket, er der både i politiske og administrative kredse bred enighed om, at Rusland på et tidspunkt igen skal deltage fuldt ud. Dels fordi klima- og miljødata fra hele Arktis ikke i tilstrækkeligt omfang når frem til rådet, og dels fordi Rusland udgør 40 pct. af Arktis' areal.

Alternativet er at etablere en helt ny organisation, men det er der endnu ingen, som reelt arbejder eller taler for.

En af de større opgaver for rådet under Kongeriget Danmarks formandskab er afviklingen af en international konference i Torshavn om havet, med titlen 'Ocean Connectivity Conference'. Her vil der være fokus på biodiversitet, migrerende arter samt bæredygtig forvaltning. Desuden afholdes en større ungdomskonference i Nuuk i 2027. eø

Hvad er Arktisk Råd?

Arktisk Råd er det eneste regeringssamarbejde i Arktis og har i 2026 eksisteret i 30 år.

Tilbage i 1987 var Sovjetunionens sidste leder, Mikhail Gorbatsjov, en af de første, som så vigtigheden af, at de arktiske stater og folk måtte have et forum til drøftelse af emner som miljøbeskyttelse og klima. Dengang fandtes ingen fælles regulering af Arktis. Dette førte til dannelsen af Arktisk Råd i 1996, hvor den første deklaration blev underskrevet i den canadiske hovedstad Ottawa, hvor den daværende grønlandske landstyreformand, Lars-Emil Johansen, underskrev deklarationen på rigets vegne. Siden er meget mere kommet til, herunder sundhed, marint samarbejde og bæredygtig økonomisk udvikling.

Medlemmerne er de otte arktiske stater (Canada, Kongeriget Danmark, Finland, Island, Norge, Rusland, Sverige og USA) samt seks organisationer, der repræsenterer de oprindelige folk i Arktis, de såkaldte *permanent participants*. Desuden deltager en række lande og organisationer som observatører, i alt 38.

Ledende embedsfolk fra Arktisk Råd samlet i Rovaniemi under det finske formandskab i 2018. Foto: Arctic Council Secretariat, Linnea Nordström.

Intern ballade i Kongeriget

Grønland, Færøerne og Danmark har fundet et kompromis efter konflikt, der handlede om, hvem der skal sidde for enden af Kongerigets bord i Arktisk Råd.

Det er Grønland, som giver Kongeriget Danmark adgang til Arktis, og derfor skabte det vrede i Grønland, da udenrigsministeriet i 2023 udpegede den tidligere Sydafrika-ambassadør, Tobias Elling Rehfeld, som arktisk ambassadør – ifølge regeringen i Grønland uden at konsultere den.

Konflikten varede i to år, før der landede et kompromis om, at den grønlandske regering Naalakkersuisut udpeger en kandidat til arktisk ambas-

sadør, der, efter færøsk og dansk godkendelse, udnævnes af udenrigsministeren.

Færøerne og Danmark har altså mulighed for at nedlægge veto mod en kandidat, og det er stadig udenrigsministeren, der i sidste ende udnævner ambassadøren. Men formelt set sidder Grønland for bordenden.

Konflikten skyldes bl.a., at Arktisk Råd – i højere grad end f.eks. Nordisk Råd – er hjerteblod for grønlænderne. Arktisk Råd udgør faktisk det første afsnit i Grønlands udenrigspolitiske strategi.

Den nye arktiske ambassadør blev grønlandske Kenneth Høegh, som nu er formand for gruppen af højtstående diplomater under det danske formandskab. Grønland sidder altså formelt for bordenden, men i praksis arbejder Grønland, Danmark og Færøerne helt tæt sammen til daglig. eø

Finlands balance mellem øst og vest

Selvom Finland ligger ovre i den østligste del af Østersøen og det finske uralske sprog er uforståeligt for nordisk talende, er finnerne meget nordiske. Interview med Finlands nytiltrådte ambassadør i Danmark.

Glæden var stor, da Finlands ambassadør i Storbritannien, Jukka Siukosaari, fik at vide, at han skulle forflyttes til Danmark.

- Det er nærmest som at komme hjem, og jeg er atter forbløffet over, hvor tæt vi er på hinanden. Det er en behagelig følelse af at være tilbage i den nordiske familie – og rent praktisk er det så let. Alt fungerer.

Jukka Siukosaari rykkede ind ambassadebygningen på Grønningen i København i september. En bygning som symbolsk knytter Danmark og Finland sammen, idet den er opført af en dansk erhvervsmand, som ønskede, at Finland fik overdraget huset for at ære hans søn, som var faldet som frivillig under Finlandskrigen.

Broen mellem Danmark og Finland

De finske diplomatiske regler tilsiger, at Siukosaari trækkes hjem til Udenrigsministeriet, når hans danske periode udløber om små fire år, og han er fyldt 63.

- Men København er et ideelt sted at virke i mine sidste år som udstationeret. Herfra arbejder jeg ikke blot med Danmark, men med hele Norden. Ambassader jo er som broer mellem landene, og i de nordiske hovedstæder samarbejder de nordiske ambassadører på kryds og tværs. Vi nyder godt af hinanden og arrangerer ofte møder med toppolitikere og erhvervsfolk. Det er både lettere og billigere, når vi alle fem står bag.

Siukosaari er særdeles bevidst om, at Finland altid har haft et ben både i øst og vest for at undgå at blive trukket ind i øst-vest-konflikten.

- Vi er jo både kulturelt, historisk og religiøst påvirket af nærheden til Rusland, og navnlig efter 2. verdenskrig var det en udfordring at balancere mellem nordisk samarbejde og østblokken. Det nordiske samarbejde var jo dengang primært mellem parlamenterne og om visse sociale forhold, mens sikkerhed, udenrigspolitik og især handel og økonomisk politik var udelukket.

Et forsøg på et tættere økonomisk samarbejde blev gjort med NORDEK i 70'erne, som dog faldt til jorden, men til en vis grad blev erstattet af EFTA, hvor alle de nordiske lande var medlemmer før Danmarks tiltrædelse af EU.

- Balancen fremgår af, at Finland under Den Kolde Krig både var medlem af EFTA og havde en lukrativ og fordelagtig handelsordning med observatørstatus i det Sovjet-ledede Comecon indtil 1991. Det var først, da vi blev medlem af EU i 1995, at vi blev fuldt medlem af Vesteuropa.

Norden vejer tungt i Finland

Ambassadøren er ikke i tvivl om, at Finlands nordiske identitet efter krigen har vejet tungest, når det finske folk definerer sig selv.

- Når vi spørger folk i Finland, så kommer nordisk samarbejde altid ind som nummer et blandt alle typer alliancer. Vi ser jo verden på samme måde, vi har samme værdier og vi er i almindelighed tilfredse med vores samfund.

- Desuden har vi haft fri bevægelighed i Norden, lige siden pasfriheden blev indført i 1962. Når vi ikke bruger pas, så opdager vi næsten ikke grænserne, og flere hundrede tusinde finner flyttede da også til Sverige for at arbejde i 60'erne. Alene af den grund har vi et tæt forhold til Sverige, som vi jo også var en del af i 600 år. Længere end Skåne hørte til Danmark.

- Finnernes kendskab til Danmark og Danmarks historie er ikke helt så stort som det burde være,

men undersøgelser viser, at holdningen til Danmark og danskerne er meget positiv. I disse år vokser interessen også den anden vej.

- Danskerne og mange andre landes interesse er stigende, især fordi Finland er godt forberedt på kriser. Vi har altid været i en form for vagtposition, fordi vi godt ved, at det gode vejr ikke varer ved. Ingen i Finland tror, at freden varer evigt. Derfor beholdt vi vores militære styrker og værnepligten for mænd, som nu er udvidet med frivillighed for kvinder. Det benytter flere og flere kvinder sig af, og vi har et system, hvor alle har en rolle i en krise, og hvor folk er uddannet og trænet til kriser. Vi ser da også, at finnerne – på niveau med tyrkerne – har Europas største tilslutning til våbenforsvar, siger ambassadøren.

Efter Sovjetunionens fald er der ingen finner, som tror, at freden varer evigt. Derfor holder vi forskellige vinduer åbne for dialog med Rusland.

- Efter Sovjetunionens fald er der ingen finner, som tror, at freden varer evigt. Alle, simpelthen alle, har en veldefineret rolle i en krise, og alle er uddannet og trænet til kriser, siger den finske ambassadør i samtale med Nordiske. Foto: Kia Salmela.

Men vi er ikke blåøjede i forhold til Rusland. Rusland kender ikke til demokrati, eller rettere; det er svært for dem at se demokratiets gode sider i et samfund med megen korruption og stærke kriminelle elementer. Det bliver ikke let at normalisere forholdet, men naturligvis er det vores mål, siger Jukka Siukosaari.

Fakta om Finland

Finland (5,6 mio.) og Danmark (6 mio.) er næsten lige store befolkningsmæssigt, men arealmæssigt er Finland ca. otte gange større.

Begge lande investerer meget hos hinanden. Finland huser omkring 400 danske datterselskaber med 25.000 ansatte og er det 13. største land for danske investeringer. Danmark er Finlands 9. største investeringsnation.

Finland bedømmes i den globale top, når det handler om stabilitet, velstand, uddannelse, konkurrenceevne, borgerrettigheder, livskvalitet, levevilkår og demokrati.

Synspunkt:

Unødvendigt bureaukrati hæmmer nordisk integration

Trods et fælles nordisk arbejdsmarked siden 1950'erne møder unge i dag unødvendige hindringer, når de vil arbejde på tværs af grænser. Det gælder ikke mindst Nordjobbere.

Af Pyy Niemi

Det fælles arbejdsmarked er en hjørnesteen i det nordiske samarbejde. Allerede i 1954 blev den første aftale underskrevet, der åbnede et helt nyt og betydeligt større arbejdsmarked for jobsøgende i de nordiske lande.

De positive effekter af et åbent arbejdsmarked er mange. Bl.a. andet er det lettere at sikre udbuddet af færdigheder i hele regionen, og sammenhold og tillid mellem mennesker styrkes.

Arbejdsmarkedsprogrammet Nordjobb, der drives af Foreningerne Norden, er et konkret eksempel på nordisk samarbejde, der fungerer i praksis. Gennem Nordjobb kan unge mellem 18 og 30 år få et sæsonjob i et andet nordisk land.

Trods det store behov for sæsonarbejdere og på trods af at vi har haft et åbent nordisk arbejdsmarked siden 1950'erne, er der betydelige græn-

sebarrierer. At få et koordinationsnummer, som er nødvendigt for at kunne arbejde og modtage sin løn lovligt i Sverige, er en langvarig og kompliceret proces.

I de seneste par år er tingene blevet endnu mere komplicerede, da ansøgeren skal møde op på et af Skatteverkets servicekontorer i Sverige for at få foretaget en fysisk identitetskontrol. Noget, der ikke er helt nemt for en ung, der bor i en anden del af Norden.

Vi forstår selvfølgelig, at der er behov for regler og procedurer for at stoppe grænseoverskridende kriminalitet, men unødvendigt bureaukrati må ikke stå i vejen for mobilitet på arbejdsmarkedet. Der er behov for løsninger, der fungerer i praksis.

Nordisk Ministerråds vision er, at Norden skal være verdens mest integrerede region i 2030. En forudsætning for dette er et åbent arbejdsmarked, hvor vi nemt kan bevæge os over grænserne.

Det er bemærkelsesværdigt, at der ikke findes et fælles system for elektronisk identifikation mellem de nordiske lande i 2025. Et absolut minimum er fælles elektroniske ID-løsninger, der fungerer på tværs af grænser.

Vi står over for mange fælles samfundsmæssige udfordringer, hvor et dybere og forbedret nordisk samarbejde er en vigtig nøgle. Derfor er det glædeligt, at unge er nysgerrige på Norden. I vores meningsmåling, Nordisk Barometer, siger syv ud af ti unge i Sverige mellem 18 og 30 år, at de kunne overveje at arbejde, studere eller bo i et andet nordisk land. 9 ud af 10 unge ønsker mere grænseoverskridende samarbejde i Norden.

I Foreningerne Norden ønsker vi at fortsætte med at udvikle os og gennem Nordjobb være i front med at imødekomme behovene på arbejdsmarkedet. Men for at vi kan gøre det, er der brug for politisk vilje og handling.

Pyy Niemi er formand for Foreningen Norden i Sverige, formand for Foreningerne Nordens Forbund (FNF) i 2025 og formand for Nordisk Råds udvalg for vækst og udvikling.

Svinesundbroen fungerer som grænse mellem Norge og Sverige. Foto: Karin Beate Nøsterud, norden.org.

Mathilde Berg Olsson fra Silkeborg i Nordjobb hos et ældre ægtepar på den afsides beliggende ø, Sottunga på Ålandsøerne. - Selvom jeg var eneste unge på en ø med blot 80 indbyggere, blev jeg hurtigt en del af dagligheden og følte mig aldrig ensom, fortæller hun. Foto: privat

Nordjobb modtager Den Nordiske Ungdomspris

Nordjobb har modtaget Den Nordiske Ungdomspris fra Ungdommens Nordiske Råd – en ny pris, der sætter fokus på indsatser for unge i Norden. Udmærkelsen kommer i Nordjobbs 40 års-jubilæumsår og fremhæver programmets mangeårige arbejde for at styrke nordisk samarbejde, sammenhold og ungeinddragelse i Norden.

Prisen blev uddelt for første gang under UNRs årlige session i Stockholm i oktober, hvor der blev lagt en særlig vægt på, at Nordjobb har skabt muligheder for unge på tværs af de nordiske grænser.

Her følger et uddrag af vurderingskomitéens begrundelse for tildelingen:

‘Nordjobb tilldelas Nordiska ungdomspriset 2025 för dess långvariga, unika och konkreta insats för fri rörlighet och gemenskap i Norden. Projektet har sedan starten möjliggjort för tusentals unga att etablera en verklig förankring i ett annat nordiskt land än sitt eget, vilket direkt bidrar till prisets syfte att främja nordiskt samarbete och gemenskap bland unga.’

Kig ind på
dansketaler.dk

10.000 nordiske taler online

Nu har Sverige, Danmark og Norge hver sin database over offentligt holdte taler.

Som en del af projektet 'Norden og verden' har de skandinaviske lande siden 2023 arbejdet med at opbygge en samling af vigtige historiske og aktuelle taler. Her i efteråret er Norge kommet

med i form af hjemmesiden virksommeord.no

Danmark har længe haft dansketaler.dk ligesom Sverige har svenskataler.se

Projektet er finansieret af A. P. Møller Fonden.

Danske Talers sekretariatsleder Sofie V. Kristiansen siger, at talegenren er og bliver en vigtig del af vores demokrati.

- I en tid, hvor den offentlige samtale

ofte er filtreret, medieret og gennemtygget af algoritmer, digital støj og hurtig tekst, er talen en langsom og dvælende samtaleform, som giver plads til mellemregninger. Vi er stolte af at kunne give brugerne et indblik i, hvordan denne henvendelsesform over tid har formet vores demokrati, vores offentlige samtale og vores selvopfattelse – både som danskere og som skandinaver.

Norden skal have brugs-værdi for os, det har fest-taler ikke

Dansk Metals forbundsformand, Claus Jensen, er pragmatisk Norden-tilhænger. Han mener, at den politiske og folkelige interesse for Norden og nordisk samarbejde er svækket i de senere år pga stadig stærkere integration i EU. Men det faglige nordiske samarbejde lever i bedste velgående.

- Hvad har du så lavet i dag, spurgte en bekendt, da vi mødtes på vej hjem fra arbejde.

- Interviewet Danmarks mest magtfulde person!
- Hvem er det?
- Claus Jensen!
- Hvem er han?

Først da jeg belærte min ellers velorienterede bekendte om, at Claus Jensen er formand for Dansk Metal gennem 13 år, begyndte en klokke at ringe hos ham.

Ukendskabet er et paradoks, fordi Claus Jensen nu i flere år er placeret som nummer et i målinger over danskerne med den største magt. Nummer to er adm. direktør i erhvervsorganisationen Dansk Industri, Lars Sandahl Sørensen. Først som nummer tre kommer statsminister Mette Frederiksen.

Claus Jensen er en pragmatisk og usentimental mand, som ikke gider svinge sig op i anprisninger, som han ikke personligt står inde for. Da jeg spørger, hvor han senest har rejst privat på ferie i Norden, svarer han: 'Aldrig! Jeg tager altid til Mallorca eller Gardasøen. Der er god mad og varme!'.

Nordiske møder Claus Jensen for at tale om Norden i anledning af hans nylige genvalg til formandsposten i Nordic IN, den nordiske paraplyorganisation for en mio. industriarbejdere i Norden.

Nyttige Norden – trods alt

Og selvom han hverken hylder Nordens kulinariske niveau eller klima, er han særdeles bevidst om, at nordisk samarbejde er nyttigt – og gavner det arbejdsmarked, han er sat i verden for at tage vare på.

- Snak er kun nyttig på vej mod resultater, som kan måles og vejes. Skåltaler og projektørlys lader jeg andre om. Derfor kan vi også kun bruge Norden, når det giver mening for medlemmerne. Festtaler kan vi ikke bruge, siger Claus Jensen, som peger på et katalog af anbefalinger, som de nordiske Metal-forbund i Nordic IN har udarbejdet til brug for resten af det faglige Europa, som er samlet i den europæiske industriorganisation IndustriALL med syv mio. medlemmer.

- Vi taler ofte om den nordiske arbejdsmarkeds-

I en verden præget af krig, konflikt og geopolitisk uro er der mere end nogensinde brug for et stærkt nordisk samarbejde, siger Claus Jensen, som her besøger virksomheden Alfa Laval. Foto: Dansk Metal.

model, som egentlig er mange modeller inden for den samme ramme, og derfor er der også meget forskellige erfaringer i de nordiske lande. De bedste erfaringer har vi samlet i en bog med anbefalinger, som både er til nytte i Norden og i vores europæiske organisation.

- Ideen er finde de bedste eksempler på nyttigt fagforeningsarbejde i Norden. Hvor har vi gang i noget, som de ikke har fokus på i Sverige? Har Finland skabt et guldæg, som vi andre kan bruge? Hvis vi ved, at det ikke virker i Norge, så gør det nok heller ikke i Danmark. På den måde har vi skabt en vidensbank over initiativer, der virker, og som kan inspirere både kollegerne i det øvrige Norden og i Europa.

Avanceret medlemspleje i nordisk idekatalog

Claus Jensen nævner to områder, hvor Dansk Metal har kunnet give erfaringer fra sig til nordiske kolleger.

Det ene eksempel er en afdeling i forbundshuset, som ringer medlemmer op, når de netop er meldt ind, når de flytter, når de bliver skilt, får børn, skifter adresse eller fylder 30 år. De 30-årige får f.eks. tilbud om at sætte mere ind på deres pensionsopsparing på gunstige vilkår, og de får særlige tilbud om familieferie på Metalskolen.

Ifølge Claus Jensen giver disse systematiske op-ringninger bonus i form af en stor fastholdelseseffekt i medlemsskaren, både fordi opringningerne har reelt indhold, men også fordi de medarbejdere, der ringer til medlemmerne, er nøje udvalgt og uddannede til at gennemføre samtalerne. Jyder skal for eksempel ringe til jyder!

Et andet eksempel er, at alle Metal-lærlinge får besøg af en medarbejder fra afdelingen eller forbundet tre gange i læretiden. Det har givet en indmeldelsesprocent, som Metal-kongressen egentlig først har sat som målsætning i 2028.

- Den udveksling af de bedste erfaringer er nyttig i Norden – og nu også i europæisk regi. Men det er klart, at det især er nordiske forbund, der profiterer mest af vores indbyrdes anbefalinger, fordi de ofte er lige til at plante om til deres virkelighed, siger Metal-formanden.

Politisk påvirkning

Når Claus Jensen bedømmes så indflydelsesrig, skyldes det i høj grad, at han gennem årtier har skabt mange og tætte kontakter i alle samfundslag og faggrupper. I disse måneder bruger han f.eks. tid på at få politikerne op i gear, når det handler om den danske forsvarsindustri.

- Vi kan ikke leve med, at arbejdspladserne i

forsvarsindustrien går Danmark forbi. Udenlandske leverandører kan jo blive forpligtet til at købe varer eller tjenester fra danske virksomheder, når de sælger materiel eller ydelser til det danske forsvaret. Men vi har næsten ingen militær produktion at tilbyde. Her har vi en fælles interesse i Norden om at kunne tilbyde forskellige produktioner, som vi hver især er gode til, siger Claus Jensen, som er godt træt af grænsehindringer mellem de nordiske lande.

- Der er for mange unødvendige barrierer mellem os i Norden. Og når vi endelig gør noget ved dem, så sander de til i løbet af ca. fem år. Men allermest må vi tvinge os til at indtænke Norden i dansk lovgivning. Norden er jo ét stort samlet og velhavende marked, og vi har stolte traditioner for samarbejde uden grænsebarrierer. Men det indre marked i Norden er slet ikke så frit, som det er i Europa. Her er de nordiske institutioner ikke stærke nok, og politikerne ikke villige nok til at holde os på sporet og sikre, at national lovgivning er tjekket af for konsekvens i de øvrige nordiske lande.

Claus Jensen er medlem af Foreningen Norden og endda foreningens særlige ambassadør, og han er glad for, at foreningen presser på for at gøre det nordiske samarbejde mere smidigt og effektivt.

Nordisk samarbejde lykkes ikke altid

- Foreningen Norden er jo blevet til for at fremme nordisk samarbejde, fordi det giver mening at holde sammen og lære af hinanden i nært beslægtede lande. Men selv i foreningens regi lykkes det ikke altid, siger Claus Jensen og nævner jubilæumsåret 2019, hvor han var med til at arrangere en arbejdsmarkedskonference sammen med danske arbejdsgivere om Norden. Ideen var, at de andre lande skulle arrangere lignende konferencer med fælles erfaringsopsamling, men det skete aldrig.

Han mener i det hele taget, at den politiske og folkelige interesse for Norden og nordisk samarbejde er svækket i de senere år.

Den stærkere integration i EU har fjernet opmærksomheden mod Norden. Ikke mindst er danske politikeres øjne rettet mod Bruxelles. Det samme gælder i Norge – med sekundens forsinkelse, idet Norge jo endnu ikke er medlem af EU. De vigtigste politiske strukturer er rettet mere mod EU end for 20 år siden, fordi strukturerne har vist sig at

Formanden for de europæiske socialdemokrater, tidligere svensk statsminister, Stefan Löfven og Claus Jensen er nære venner. Her mødes de på Nordic INs møde i Stockholm i september. Foto: Dansk Metal

være robuste og fordelagtige, siger Claus Jensen, som dog samtidig fremhæver værdien af nordisk, politisk samarbejde

- Det er mit indtryk, at nok er de nordiske politikere fokuserede mod Europa, men at fokus sker synkront efter aftale. Politikere med beslægtede ressortområder taler ofte sammen, inden de træder op på de forskellige EU-scener – og det er både klogt og nyttigt at tale med én stemme i en stor forsamling.

Mindsteløn ja, men ikke lovbestemt

Et af de helt store aktuelle emner for de nordiske fagforbund er, om mindsteløn skal bestemmes ved lov, hvilket man hidtil ikke har kunnet blive enige om. Dansk Metal er stærkt imod, ikke mindst fordi det vil svække den nordiske model, hvor arbejdsgivere og fagforeninger selv aftaler løn og arbejdsvilkår, og dermed svække fagbevægelsens indflydelse betydeligt. Men et EU-direktiv vil det anderledes.

- Her har vi ikke kunnet blive enige i Norden. Norge er jo uden for EU, men Sverige og Danmark er enige om modstanden, og i Danmark er vi også enige med regeringen, som har anlagt et søgsmål

mod EU. Men finsk LO går ind for direktivet, formentlig fordi de har mange forholdsvis godt lønne- de offentligt ansatte medlemmer. Det har vi endnu ikke kunnet ændre ved, selvom vi ellers i Nordic IN gør virkelig meget for at tale os til rette, før vi mødes i vores europæiske organisation IndustriALL, hvor kampen i disse år står mellem tilhængere og modstandere af frihandel.

- Vi går naturligvis ind for frihandel, men mange sydeuropæiske lande er imod, fordi staterne understøtter industrierne på et helt andet niveau, end vi kender til i Norden. Ja, selv i vores globale organisation, Industri Global, kæmper jeg med næb og klør for frihandel, siger Claus Jensen.

Metalsvende i parløb

Selvom hans private øjne rettes mere mod sydens sol end det nordiske mørke, har Claus Jensen to tidligere nordiske statsministre som gode sparingspartnere. Ikke mindst Stefan Löfven, Sveriges statsminister fra 2014 til 2021.

- Stefan er udlært svejser og jeg er pladesmed og vi er begge socialdemokrater, Stefan er endda formand for de europæiske socialdemokrater. Tidligere var han formand for Nordic IN, og vi har fulgtes ad gennem mange år. Det samme gælder for Antti Rinne, som var statsminister i Finland i en kort periode. De to har jeg fortsat jævnlig kontakt med. Men ellers må jeg erkende, at vi også i Dansk Metal ser mere mod EU end mod Norden.

Claus Jensen har et legendarisk netværk, som strækker sig langt ud over Danmark og Norden. Det viser sig jævnligt at være til praktisk nytte.

- For ikke så længe siden havde formanden for IndustriALL, Michael Vassiliadis, svært ved at opnå et møde med EU-kommissær Dan Jørgensen, som jeg jo kender fra Fyn, hvor jeg var med til at få ham valgt til Folketinget i sin tid. Derfor fik jeg aftalt et møde mellem Dan og Michael Vassiliadis, hvor jeg så også selv deltog, siger Claus Jensen.

Det er netop 40 år siden, at Claus Jensen fik svendebrev fra Lindøværftet og straks blev ansat på autumatfabrikken Wittenborg, hvor kollegerne valgte ham som tillidsrepræsentant. Siden var han smed og fællestillidsrepræsentant på Lindøværftet gennem 13 år, indtil han blev faglig sekretær i Dansk Metal i 2003.

eø

Lederne af to succesfulde projekter, som administreres i regi af foreningen: Nordjobbs Nahuel Halager i samtale med Anna Foucard fra Norden i Skolen – foran Hindsgavl. Foto: Esben Ørberg.

Forening i fremgang – langt om længe

Flere tillidsfolk end i mange år mødtes på Hindsgavl til flere indikationer på, at tiden ikke blot arbejder for mere nordisk samarbejde – men også for vækst hos samarbejdets store frivillige forening, Foreningen Norden.

Da Foreningen Norden i november for første gang i næsten 70 år vendte tilbage til sin gamle ejendomsbesiddelse, Hindsgavl Slot ved Middelfart, mærkedes ikke blot symbolsk glæde blandt de næsten 100 tillidsfolk fra 50 lokalafdelinger.

2025 bliver nemlig også året, hvor foreningen for første gang i mange år oplever nettotilgang af medlemmer – som det fremgår af artiklen på bagsiden.

Til og med kunne generalsekretær Christian Lagoni pege på andre indikatorer, som taler for at medlemskurvens nedgang er for tid.

- Vi er godt på vej med vores digitale flytning ind i en ny tidsalder. Dels har vores nye hjemmeside vist sig at være langt mere populær end den gamle. Dels er vi overgået til at smidigere økonomisystem, som letter sekretariatets arbejde – og dermed lev-

ner mere tid til medlemsbetjening, som igen bliver understøttet af et nyt medlemssystem.

Stærk digital forening

- På den måde bliver det lettere for afdelingerne at publicere arrangementer og lettere for landskontoret at opnå dialog med medlemmerne via sms og mail. Tilsammen danner de nye tiltag en robust og moderne digital infrastruktur, som vi også trænger til for at få nye medlemmer og holde fast i dem, vi har, lød det fra Lagoni, som også kunne glæde sig over fremgang i to af de projekter, som Foreningen Norden er med til at administrere.

- Hvert år sender vi 1000 unge til sommerjob i Norden gennem Nordjobb, som dermed kan præstere det bedste resultat i 10 år – og en flot markering af projektets 40 år med sammenlagt 30.000 unge i nordisk job.

- Vi ser en lignende markant fremgang for Norden i Skolen, som er ledet af FNF, vores fællesnordiske foreningsforbund, som rent fysisk bor hos os i København og er med til at danne et stort levende kontorfællesskab, lød det fra Lagoni.

Formand, Lars Barfoed, rapporterede i sin uformelle beretning bl.a. fra Nordisk Råds netop afholdte session i Stockholm.

- Vi er tilfredse med, at Helsingforsaftalen efter alt at dømme bliver ændret, så Grønland, Færøerne og Åland opnår fulde medlemsrettigheder i Nordisk Ministerråd. Men vi har det svært med procedurens langsommelighed fra udvalg over udredning til den kommende kommission, hvis tidsplan er usikker.

- Til gengæld kan vi glæde os over, at Nordisk Råds øverste ledelse, præsidiet, nu får permanent deltagelse af Grønland, Færøerne og Åland. Vi oplever i det hele taget flere tegn på større tilslutning til den nordiske samarbejdside.

Nordisk vind i sejlene

Også storpolitisk har Norden vind i sejlene, hvis man skal tro dagens eksterne taler, Flemming Splidsboel, seniorforsker ved Dansk Institut for

Internationale studier, som forsamlingen havde svært ved at slippe. Måske ansporet af hans forudsigelse om, at de nordiske lande kommer til at spille en langt større politisk rolle i verden end tidligere.

- Norden har mange attraktive løsninger og modeller, som betyder, at Norden er ved at udvikle sig til en politisk motor, især når vi taler om det stadig tættere samarbejde i det udvidede Norden i form af NB8, som jo inkluderer de baltiske lande. Hvis vi tager Tyskland og Polen med, står vi med en region, som udgør en reel modvægt til Trump, sagde Splidsboel.

Næste stop i hans foredragsturné var i øvrigt Schweiz, hvor han skulle tale om netop de nye nordiske perspektiver.

Næste års repræsentantskabsmøde afholdes også på Hindsgavl – den 9. maj 2026.

De nordiske landes rolle internationalt er stærkt stigende, sagde seniorforsker Flemming Splidsboel på tillidsmandsdagen. Foto: Esben Ørberg.

Norden må hele tiden genopfindes

Som et Fugl Fønix-fænomen. Sådan beskrives det nordiske samarbejde af forskerne bag 'Handbook of Nordic Cooperation', hvor forskere fra hele Norden har sat regionen under lup. For første gang bliver det nordiske samarbejde i hele sin bredde analyseret som et selvstændigt forskningsfelt.

Af André Jamholt

Norges ambassadør i Danmark, Tone Allers, var vært ved lanceringen af det første forskningsbase-rede oversigtsværk om det nordiske samarbejde. Den gamle funkisvilla i Hellerup, der tidligere husede statsminister Thorvald Stauning, fungerer i dag som residens for den norske ambassadør og dannede en symbolsk ramme for lanceringen.

I mere end 200 år har der eksisteret samarbejde på tværs af sprog, politik og institutioner i Norden, men aldrig før er det brede samarbejde i Norden blevet studeret som et samlet fænomen. Det krævede fire ildsjæle at få det hele på plads.

- Vi syntes, der var en diskrepans mellem betydningen af det nordiske samarbejde og hvor lidt, der faktisk er forsket i det. Der findes mange sammenligninger af Danmark, Sverige og Norge, men ingen, der har set på selve samarbejdet i Norden. Det er underligt, for det er et felt, som berører tusindvis af embedsmænd, forskere og organisationer hver dag, siger Peter Nedergaard, professor i statskundskab ved Københavns Universitet.

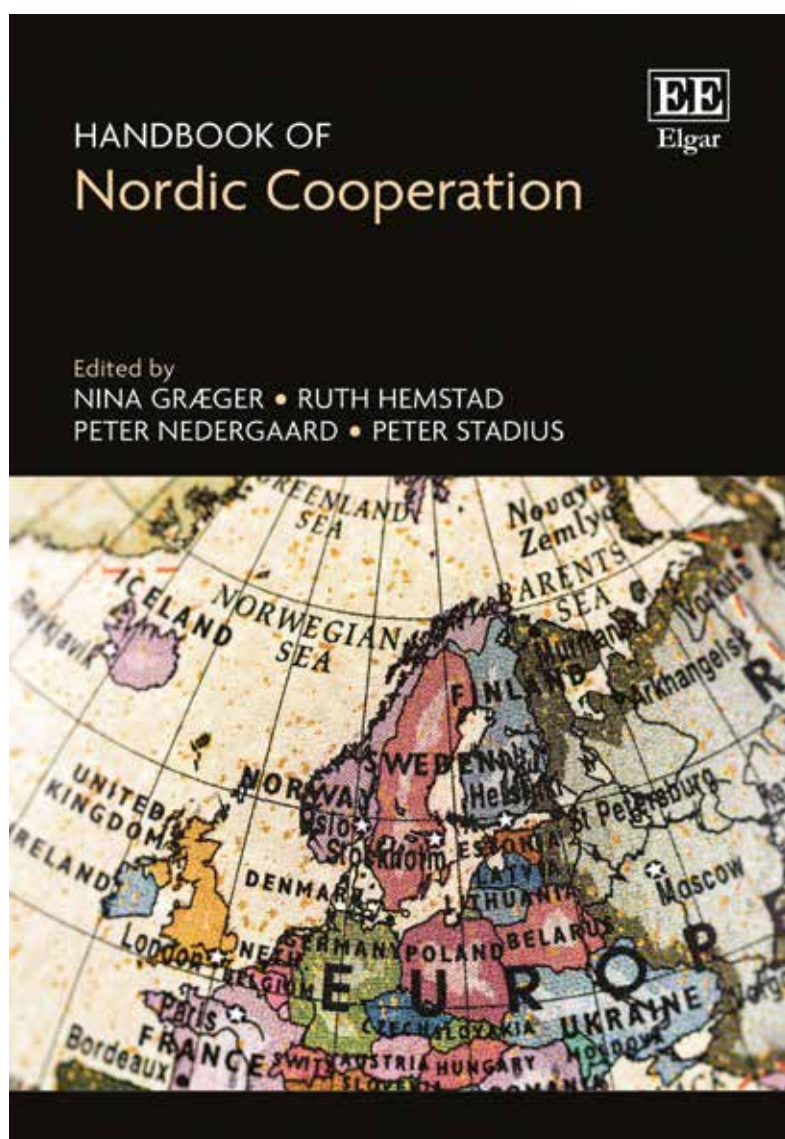
Nedergaard fik idéen til bogen, men han vil ikke tage æren alene. Han peger på sine medredaktører som drivkræfterne bag projektet.

Et forskningsprojekt med et pan-nordisk blik

Bogen er skrevet af 40 forskere fra hele Norden og adskiller sig fra tidligere værker ved at tage udgangspunkt i det, redaktørerne kalder et transnationalt perspektiv – et blik, der ser Norden som én analyseenhed, ikke som fem lande, der blot ligner hinanden.

- Vi sammenligner ikke længere Danmark med Sverige eller Norge. Vi ser på samarbejdet som sådan, på de institutioner, mønstre og netværk, der faktisk udgør Norden, forklarer Nedergaard.

Medredaktør og forsker i historie ved Nationalbiblioteket og Universitetet i Oslo, Ruth Hemstad, kalder det en nødvendig korrektion til den nationale historieskrivning.

- Det officielle nordiske samarbejde har eksisteret i over 70 år, men rødderne går meget dybere. Civilsamfundet begyndte at arbejde på tværs af grænser allerede i 1830'erne. Vi ønskede at vise, hvordan dette samarbejde voksede nedefra og overlevede selv, når politik satte grænser, siger Hemstad.

Bogen er opdelt i fire hoveddele: den tidlige historie, organisering, politik og forholdet til omverdenen. Den spænder fra 1800-tallets skandinavisme og de første studentermøder i København og Uppsala, over etableringen af Nordisk Råd og Ministerrådet, til nutidens samarbejde om miljø, arbejdsmarked og forsvar.

- Vi har ønsket at tegne et helhedsbillede. Norden har været en integrationsproces, der har bevæget sig i bølger. Der har været perioder med entusiasme, tilbageslag og derefter en ny begyndelse. Det er et Fugl Fønix-fænomen. Samarbejdet rejser sig altid igen, men i ny form, siger Nina Græger, professor i internationale relationer og direktør for Instituttet for fredsforskning (PRIO) i Oslo.

Uro skaber ny nordisk relevans

Arbejdet med bogen begyndte i 2022, og timingen kunne næppe have været bedre. En urolig geopolitisk situation har fået lande i hele Europa til at revurdere deres alliancer og forsvar. I dag er alle fem nordiske lande medlemmer af Nato, og regionen omtales igen som en politisk og sikkerhedsmæssig enhed.

- Der er ikke opstået nye institutioner, men de gamle strukturer har fået nyt liv. Pludselig deltager ministrene igen, og spørgsmål som forsvar og sikkerhed er ikke længere tabu i nordisk sammenhæng. Norden er blevet mere relevant, siger Nedergaard.

Græger mener også, at sikkerhedssituationen i Europa, og efter Ukraine-krigen især, har givet samarbejdet ny tyngde.

- For første gang i 500 år står hele Norden i samme forsvarsalliance. Det forpligter. Det giver nye

Fra venstre: Norges ambassadør i Danmark, Tone Allers, professor Peter Nedergaard, professor Nina Græger, forsker Ruth Hemstad og professor Peter Stadius.
Foto: André Jamholt.

muligheder, men også et fælles ansvar for regionens sikkerhed, understreger hun.

Arktis er i stigende grad blevet et brændpunkt – ikke kun i klimapolitikken, men også i stormagternes geopolitiske spil. Professor i nordiske studier og forskningsdirektør ved Center for Nordiske Studier på Helsingfors Universitet, Peter Stadius, mener, at det fører Norden tættere sammen.

- Spørgsmålene om Grønland viser, at det ikke kun er krigen i Ukraine, der er et sikkerhedspolitisk dilemma for Norden. Det, der længe var et uproblematisk forhold til USA for Norge, Danmark og Island inden for Nato-rammen, ser nu anderledes ud. Det gør nok, at man i øjeblikket føler, at familien; det er vi i Norden, siger Stadius.

- Vi håber, bogen bliver et udgangspunkt for ny forskning om kulturelt samarbejde, forsknings-samarbejde, Nordisk Råd og sammenligninger med andre regioner. Denne bog muliggør den slags sammenligninger. Men den er også en påmindelse om, at samarbejde ikke bare sker af sig selv. Det skal plejes, forstås og begrundes på ny, afslutter Hemstad.

André Jamholt er freelancejournalist med særligt kendskab til nordiske forhold.

Smeltedigél

for nye fællesskaber blandt nordiske unge

Ungetinget samler hvert år unge fra nordiske ungdomsorganisationer for at styrke fællesskab, kultur og sprog på tværs af landegrænser.

På en blæsende oktoberweekend i Tisvildeleje samledes 100 unge fra hele Norden. De deltog i Ungetinget, et årligt møde for nordiske foreningsaktive unge, hvor idéer, erfaringer og fællesskaber smelter sammen på tværs af landegrænser og sprog.

Under temaet 'Unge stemmer i usikre tider' satte Ungetinget 2025 fokus på, hvordan unge på tværs af Norden kan styrke fællesskab, engagement og handlekraft i en verden præget af polarisering, klimakrise og geopolitiske udfordringer.

Ungetinget er en del af projektet Ugenetværk Nord, som drives af de nordiske nationale ungdomsråd. Her mødes unge fra hele Norden for at dele erfaringer, udvikle nye projekter, skabe kulturmøder og samarbejde.

Deltagerne på Ungetinget repræsenterede 53

Det faglige og det sociale går hånd i hånd på Ungetinget – og skaber grobund for både venskaber og samarbejde. Foto: Ida Guldbæk Arentsen.

forskellige organisationer – fra spejdere og studenterforeninger til politiske ungdomsorganisationer og miljøorganisationer.

Vi har meget at lære af hinanden

De unge deltagere fremhævede i evalueringen især fællesskabet, læringen og inspirationen som det vigtigste, de tog med hjem.

‘Min største læring er, at vi som nordiske folk deler mange af de samme udfordringer – og at vi bør arbejde sammen om dem.’

‘Jeg har fået bedre forståelse for inklusion af minoriteter, værktøjer til at styrke mit arbejde med interessevaretagelse – og idéer fra andre nordiske lande til at løse problemer, vi har til fælles.’

For mange handlede Ungetinget ikke kun om projekter, men også om at knytte bånd og få fornyet energi til arbejdet derhjemme. Venskaberne, der opstår i løbet af dagene i Tisvildeleje, rækker langt ud over møderne og styrker følelsen af at høre til i et nordisk fællesskab.

Det faglige og det sociale går hånd i hånd på Ungetinget. Samiske og inuit-deltagere bidrog med indlæg om oprindelige folks rettigheder, mens andre fortalte om projekter, der fremmer unges deltagelse i demokratiet.

Når unge fra hele Norden samles, opstår der noget særligt – en blanding af engagement, nysgerrighed og nordisk samhørighed.

Eller som en deltager udtrykte det: ‘Magien opstår, når vi deler oplevelser og lærer af hinanden.’

Nordiske ungdomsråd bag samarbejdet

Bag Ungetinget står de nordiske nationale ungdomsråd – paraplyorganisationer for de fleste nationale ungdomsforeninger i Norden.

I Danmark repræsenteres de unge af DUF – Dansk Ungdoms Fællesråd, som samler 78 børne- og ungdomsorganisationer.

Ungetinget 2025 er finansieret af Nordisk Ministerråd og er en del af projektet Ugenetværk NORD, som ledes af DUF og støttes af A.P. Møller Fonden frem til oktober 2027.

Mange af deltagerne knytter venskaber på tværs af landegrænser og organisationer, der varer ved efter Ungetinget. Foto: Ida Guldbæk Arentsen.

Fire afdelinger. Fire sider. Fire rejser: Rejsetilbud fra Foreningen Nordens afdelinger.

Foreningen Norden, Aalborg

Tag med til Lerum i Sverige – og mød vores svenske venskabsforening

Tirsdag d. 2.- torsdag d. 4. juni 2026 (20-25 personer)

Egentransport til og fra Frederikshavn: tog, bus, bil. Samkørsel er jo mulig. Fremmøde ved Stenaterminalen senest 12.50. Frokost: egen madpakke eller købes på færgen.

Ankomst Göteborg kl. 17.20. Bustransport til det charmerende hotel Aspenäs Herrgård. Der er aftensmad på hotellet. Bestyrelsen for Foreningen Norden Lerum kommer og spiser med os.

Onsdag får vi en rundvisning på Nääs slot. Derefter kører vi til den interessante Bruksorten Tollered. (Se forsiden.) Det er et gammelt fabrikskompleks, hvor de oprindelige bygninger endnu findes. Nogle står som museum, andre er indrettet til bl.a. hoteller, butikker og caféer.

Lerum Kirke og bymidte skal vi også besøge og høre om.

Vores svenske venner har tilbudt at arrangere en picnic med os onsdag aften. Så vi må håbe på godt vejr!

Torsdag kører vi til Jonsered Trädgårdar. En stor og smuk botanisk have og slot. Her er café med mulighed for at købe frokost og/ eller kaffe.

Bussen kører os til Göteborg, hvor vi sejler 15.45. Aftensmad inkluderet ombord. Ankomst Frederikshavn 19.00.

Pris i dobbeltværelse: medlem: 2975 kr., ikke-medlem: 3075 kr.
Pris i enkeltværelse: medlem 3575 kr., ikke-medlem: 3675 kr.

Nærmere oplysninger og tilmelding: peterras0211@gmail.com, mobil 51512553.

Betaling på reg. 9070 konto 9490816949, eller mobilepay 663148.

Husk navn og mrk. "Lerum"
Tilmeldingsfrist 1. april 2026.

Østerlars Rund-
kirke, Bornholm.
Foto: Destination
Bornholm

Foreningen Norden, Slagelse

Rügen og Bornholm

8. – 13. september 2026.

Tirsdag den 8. september: Afrejse fra Slagelse Busterminal med opsamling i Ringsted og Ølby. Der bliver desuden arrangeret opsamling i København (DGI-byen) og Glostrup. Frokostbuffet inkl. øl/vand/vin/kaffe/te på færgen. Byvandring i Stralsund. Indkvartering og aftensmad på 4* Rügen-Hotel i Sassnitz.

Onsdag den 9. september: Sassnitz, Kap Arkona og Puttbus. Morgenmad på hotellet. Lille byvandring i Sassnitz, Kap Arkona, fiskerlandsbyen Vitt, Puttbus. Aftensmad på hotellet.

Torsdag den 10. september. Prora, Binz, Rügen-Markt, Sellin. Morgenmad på hotellet. Dokumentationszentrum Prora, Binz, Rügen-Markt, badebyen Sellin. Aftensmad på hotellet.

Fredag den 11. september. Skywalk Königsstuhl, med færgen til Bornholm. Morgenmad på hotellet, og derefter afrejse. Udsigtsstedet Skywalk Königsstuhl. Derefter med færgen til Bornholm. Frokost inkl. øl/vand om bord. Guidet tur på Bornholm. Indkvartering og aftensmad på 4½* Hotel Friheden i Sandkås nær Allinge.

Lørdag den 12. september. Guidet rundtur på Bornholm.

Morgenmad på hotellet og besøg i Gudhjem og Svaneke. Aftensmad på hotellet.

Søndag den 13. september. Bornholms nord- og vestkyst. Hjemrejse.

Morgenmad på hotellet og derefter afrejse. Besøg ved Hammersø, Opalsøen, Hammerhavn, Hammershus og Brohuset. Derefter Vang, Vang granitbrud og Teglkås.

Med færgen fra Rønne til Ystad, frokost inkl. øl/vand på færgen. Fra Ystad fortsættes til hjembyerne efter afsætning i DGI-byen, Glostrup og Ringsted inden ankomst til Slagelse Busterminal.

Vi tager forbehold for små ændringer og tilføjelser undervejs i programmet.

Læs hele programmet på www.norden-slagelse.dk eller på www.egonsrejser.dk/norden

Pris: 9.399 kr. pr. person i delt dobbeltværelse.

Tillæg for enkeltværelse: 1899 kr.

Tilmelding fra 12. november 2025 kl. 9 og senest den 1. juni 2026 til teknisk arr. Egon's Rejser A/S på tlf. 70 20 18 47 eller online på www.egonsrejser.dk/norden, mrk. NORDEN, Slagelse.

Betaling: Depositum på 500 kr. per person betales senest 8 dage efter tilmelding. Restbeløbet betales senest 60 dage før afrejse.

Storbyrejse til Oslo, 11.-15. juni

11. juni: Go Nordic Cruise Line. Afgang fra København kl. 1630. Ankomst til Oslo kl. 1000 *) dagen efter. Overnatning i 2-sengs kahyt (indvendig type BL). Diner buffet og morgenmad ombord.

12. juni: Ved ankomst til Oslo bliver vi modtaget af vores guide Julia, som tager os med bus forbi hotellet for at aflevere bagagen. Herefter tager vi til Munch Museet, Frognerparken og andre spændende ture. Aften: (tilkøb): Ballet – Romeo og Julie

13. juni: Det nye Nasjonalmuseet, Aker Brygge m.m.

14. juni: Hjemrejsedag. Dagen til fri disposition, men Foreningen NORDEN arrangerer en tur til museumshalvøen Bygdøy. Afgang fra Oslo Kl. 1630. Overnatning i 2-sengs kahyt (indvendig type BL). Diner buffet og morgenmad ombord.

15. juni: Ankomst til København kl. 1000. Forbehold for ændringer.

Udførligt dagsprogram følger – se mere på hjemmesiden www.eurotourist.dk

Inkluderet i prisen

- Go Nordic Cruiseline København-Oslo i indvendig 2-sengs kahyt type BL
- Morgenmad på udrejsen- og hjemrejse
- Dinner buffet på ud- og hjemrejsen
- 2 nætter på Thon Hotel Slottsparken ****j
- 2 x lækker morgenbuffet på hotellet
- Privat omvisning inkl. entrè Munch Museet
- Privat omvisning inkl. Entrè, det nye Nasjonalmuseet
- Dansk talende guide til rundvisning i Oslo den 12. og 13. juni
- 3 x 24 timers billet til offentlig transport i Oslo

Pris pr. person: kr. 4.950,- i dobbeltkayt/dobbeltværelse.

Oslo - med
Munch Museet
i midten.

Tillæg for enekahyt og eneværelse kr. 2.400,-

Tillæg for udvendigkahyt (på forespørgsel) kr. 600,-

Prisen er baseret på min. 20 personer der rejser samlet.

Tilmelding fra 2. januar til:

Euro Tourist Rejsebureau

Tlf. 98 11 34 00

Emmali: info@eurotourist.dk

Seneste tilmelding 15. april 2026

Medlemstur til Færøerne, juni 2026

Guide: Jens Christian Eldevig, født og opvokset i Færøerne. Yderligere informationer kontakt jenschristianeldevig@yahoo.com tlf. 4212 4660.

Teknisk rejsearrangør: Vilholdt rejser v/ K. Torben Rasmussen, mail: info@vilholdt.dk, tlf. 7060 4477.

Tilmelding til Torkil Würtz senest 15.02.2026: vicki.torkil.wurtz@gmail.com tlf. 26756223.

Fra 1. til 6. juni 2026.

Gjógv.

Ophold på Hotel Hafnia i Torshavn.

Besøg på Nólsoy.

Kunstmuseet Listasavn Føroya.

Besøg af / hos Foreningen Norden i Færøerne – Norrøna Felagid <https://norden.fo/>.

Rundvisning i Lagtingið og Tinganes. Guide og fortæller er Helgi Abrahamsen, som sidder i Løgtingið for Sambandspartiet.

Føroya Tjóðsavni- Færøsk Nationalmuseum, Brekkutún 6, 188 Hoyvík.

Skálavík. Sandoy rundvisning og kaffe.

Frokost i Gjógv.

Funning Kirke.

Med færgen til Gomlurætt fra det gamle havneanlæg til Sandoy.

Sejltur til øen Hestur / Klæmintsgjógv, som er verdens største havgrotte.

Kirkjubø rundvisning og frokost.

Viðareidi. Vores guide er kulturchefen i Klaksvíkar Kommunu, Dávur Winther.

Kunoy bygd. Bygden har sin egen plantage.

Rundtur med Dávur Winther i Klaksvík til Nólsoyar Páll hus, Kulturhuset Varpi, Christianskirken, Klaksvík-striden m.m.

Bustur til Fuglefjørður via den nye tunnel med kunst i rundkørslen

Rundtur i kirken og fortællinger om Fuglefjørð af degn Ingibjörn Eldevig. Ribarhus, bådhus museum.

Gudtjenseste Fuglafjørð kirke.

Festmiddag i Tjørnukvík, færøsk dans og kingo-sange.

Frokost i Nordens hus Tórshavn.

Pris: ca. 19.500 kr + ca.3.300 kr. for evt. enkeltværelse.

VR TravelTM

OPTIMIZE YOUR TRAVEL BUDGET

Danmark
Grønland

Rejser til Grønland

Ro til smukke oplevelser

Vores rejseeksperter planlægger din tur uanset formål

- Forretningsrejse
- Konference med gæster fra hele verden
- Besøgs- og grupperejser

Få bedre oplevelser, når vi reserverer hele din rejse

Med 50 års kendskab til transportmulighederne reserverer vi hele din rejse med fly, bådtransport og hotelovernatning.

Kontakt kundeservice og begynd at glæde dig allerede nu

+45 7642 9999 . +299 322899 . vr-travel.com

FULL
SERVICE

SELF
SERVICE

Medlemstallet i Foreningen Norden er atter på vej op, hvilket trekløveret her kan iagttage under tillidsmandsmøde på Hindsgavl. Fra venstre formand Lars Barfoed, generalsekretær Christian Lagoni og politisk chef Morten Schøitz. Foto: Esben Ørberg.

Nordisk fællesskab omsider i vækst

Tilslutningen til nordisk samarbejde og nordiske værdier har altid været stor i nordiske meningsmålinger. Men ikke helt så stor i handling, og medlemstallet i Foreningen Norden har længe været på vej ned. Nu ser kurven dog ud til at være knækket.

For første gang i mere end 20 år, bortset fra ved 100-års-jubilæet i 2019, oplever Foreningen Norden medlemstilgang. Når ind- og udmeldelser er lagt sammen, vil der i løbet af 2025 være kommet mindst tre hundrede nye medlemmer.

- Jeg er overbevist om, at vi har knækket kurvens fald og ikke blot for et enkelt år, siger generalsekretær Christian Lagoni.

Han fremhæver en vedvarende medlemskampagne på især sociale medier som hovedårsag til væksten.

- Vi har været gode til at fremhæve fordelene både ved medlemskab og ved at støtte op om den nordiske ide. Samtidig har den geopolitiske utryghed med krigen i Ukraine skabt en følelse af, at vi må stå sammen med vores nærmeste. Det smitter af på interessen for Norden og nordisk samarbejde, som jo er vores eksistensgrundlag i Foreningen Norden, siger Lagoni.

Foreningen Norden har aktuelt 8.500 medlemmer, men havde for 20 år siden næsten 15.000 medlemmer. Nedgangen har i en årrække været på 4-500 om året, en nedgang der dog er mindsket på det seneste. Midt i november, da Nordiske havde deadline, var nettotilgangen i 2025 på godt 300, idet flere end 1000 nye kom ind, mens 700 meldte sig ud.

- Norden er en god ide. Men meget mere end ideologi. Norden er et praktisk fællesskab, hvor samarbejde over grænser er nyttigt og værdifuldt for virksomheder, organisationer og det offentlige. Det opdager flere og flere, og nu mangler vi bare, at de også melder sig ind, siger Lagoni.

Det er fire år siden, at den seneste nordiske meningsmåling blev foretaget, da 3.400 respondenter i hele Norden blev spurgt til nordisk samarbejde på foranledning af Nordisk Ministerråd. 86 pct. sagde, at et veludviklet samarbejde mellem de nordiske lande er vigtigt eller meget vigtigt. Det var lidt færre end i 2017, hvor 92 pct. var af den opfattelse.

Derudover ønskede 60 pct. endnu mere samarbejde mellem de nordiske lande, 32 pct. syntes, at det er tilstrækkeligt, som det er i dag, og kun en pct. ønsker mindre samarbejde. eø